IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 98 (2094) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 23. aprila 1952 Cena 20 lir

Zahtevamo konec londonskega mešetarjenja!

DELO TRŽAŠKE DELEGACIJE V LONDONU bo gotovo imelo ustrezne in konkretne rezultate

Tako poudarja skupno poročilo, ki ga je delegacija izdala po svoji vrnitvi v Trst

Dogodki, ki so sledili znanim marčnim manifestacijam, uvedba protidemokratičnega italijanskega volilnega zakona in predvsem sklicanje londonske konference, na kateri bi naj diskutirali o morebitnem sodelovanju Italije v upravi angloameriške cone Svobodnega tržaškega ozemlja, pri čemer je jasno razviden namen italijanske vlade, da bi na ta način dosegla dejansko priključitev cone A — ali razlogi so narekovali italijanskim in slovenskim političnim strankam, ki zagovarjajo ohranitev Svobodnega ozemlja v skladu z mirovno pogodbo, da so poslale v London lastno predstavništvo, da bi obvestilo angleške in ameriške vladne kroge oziroma njihove predstavnike na londonski konferenci, pa tudi mednarodno javno mnenje o odločni volji velikega dela prebivalstva tržaškega področja, da se upre vsakršni obliki udeležbe italijanske vlade pri upravi angloameriške cone STO.

Delo delegacije v Londonu se je začelo z namenom, da v čim krajšem času posreduje tamkajšnjim političnim in diplomatskim krogom realistično sliko tržaškega položaja in prikaže predstavnikom in načelnikoma britanske in ameriške delegacije na tristranski konferenci dejansko razmerje političnih sil v Trstu, dejanski gospodarski položaj in dejanske potrebe mesta, da prikaže resnično mnenje in resnične težnje zainteresiranega prebivalstva.

Delegacija je vsestransko informirala in pripomogla k razčiščevanju pojmov in je poudarila osnovne točke nujno potrebne administrativne reforme. Delegacija je lahko v celoti ustregla zahtevam predstavnikov angleške in ameriške vlade na londonski konferenci in jim je dala bogato in podrobno obenem pa objektivno dokumentacijo. Obenem je o dejanskih in najnujnejših vprašanjih Trsta in tržaškega prebivalstva obvestila tako diplomatska predstavništva držav, ki so v tržaškem vprašanju najbolj zainteresirane, kot tudi posamezne predstavnike političnih strank in angleškega javnega mnenja in tako popravila napačna mnenja, ki so se ustvarila v Londonu zaradi tendenciozne akcije italijanskega tiska in propagande.

Delegacija je tudi priredila tiskovno konferenco, ki so se je udeležili predstavniki glavnih časopisnih agencij in najbolj razširjenih angleških, ameriških, francoskih, italijanskih in jugoslovanskih časopisov, ki jim je delegacija nudila obširno dokumentacijo o tržaškem vprašanju.

Delegacija je s tem izpolnila svojo nalogo, njeno delovanje pa bo gotovo dalo ustrezne in konkretne rezultate.

Danes nadaljevanje londonskega barantanja

LONDON, 22. — Danes se predstavniki treh delegacij na londonski konferenci o Trstu niso sestali. Prihodnja seja bo verjetno jutri. Pravijo, da so delegati na včerajšnji seji izrazili željo, da bi se ponovno posvetovali s svojimi vladami.

Medtem je bil načelnik ameriške delegacije na konferenci o Trstu, pooblaščeni minister Julius Holmes, imenovan za vodjo ameriške delegacije na razgovorih o zahodnem odgovoru na sovjetsko noto o Nemčiji. Holmes bo še nadalje obdržal svojo funkcijo tudi na konferenci o Trstu, vendar mu važnejše delo v zvezi z Nemčijo gotovo ne bo puščalo mnogo časa.

Posvetovanja o odgovoru na sovjetsko noto

LONDON, 22. — Jutri se bo začela v Londonu angleško-ameriško-francoska konferenca, na kateri bodo skupno sestavili odgovor na zadnjo sovjetsko noto o Nemčiji. Glavni angleški predstavnik na konferenci bo namestnik podtajnika zunanjega ministrstva Frank Roberts. Francijo bo predstavljal svetnik francoskega veleposlaništva v Londonu, pooblaščeni minister De Crouy-Chanel, ZDA pa svetnik ameriškega veleposlaništva, pooblaščeni minister Julius Holmes.

Agencija «United Press» je izvedela iz pooblaščenih virov, da pripravljajo ZDA skupno z Anglijo izjavo o garancijah evropski obrambni skupnosti proti možnosti izstopa Nemčije iz skupnosti po njeni ponovni oborožitvi. Skupna anglo-ameriška deklaracija, ki bo verjetno pripravljena prihodnji te en, bo dejansko pomenila garancijo Franciji, da se bodo ZDA in Anglija posvetovale z njo o ukrepih, ki bi jih bilo treba podvzeti, če bi se Nemčija poskušala umakniti iz evropske obrambne skupnosti.

Ta deklaracija se razlikuje od nedavnih garancij, ki jih je prevzela Anglija za primer zunanjega napada na evropsko obrambno skupnost, in ne bo pomenila jamstva za vojaško pomoč Franciji ali kateri koli drugi državi, članici evropske vojske, temveč se bo omejila na slovesno obljubo, da se bo začela diplomatska akcija, kakor hitro bi bila ogrožena integriteta evropske obrambne skupnosti.

Uradna izjava, ki je bila objavljena danes v Londonu, poudarja, da se bodo ZDA, Anglija in Francija posvetovale, da bi našle potrebna sredstva za zagotovitev sodelovanja in potrebne pomoči evropski obrambni skupnosti.

Diskriminacija na Koroškem

CELOVEC, 22. — Celovško sodišče je sodilo odgovornega urednika tednika koroških Slovencev «Slovenski vestnik» Rada Janežiča zaradi «obrekovanja» nekdanjega nacista Leopolda Jungferja. «Slovenski vestnik» je 15. marca protestiral proti sklepu dunajskega upravnega sodišča, da se Leopoldu Jungferju vrne posestvo v Bistrici in objavil podatke o zločinskem delovanju tega nacista med vojno.

Za celovško sodišče je značilno, da je začelo postopek proti Janežiču, kakor hitro je bila vložena tožba, medtem ko doslej še ni ničesar ukrenilo v zvezi s tožbo koroških partizanov proti neonacističnemu listu «Alpenruf», ki je bila vložena že pred tremi meseci. «Alpenruf» je žalil koroške partizane z «banditi, grlorezi in roparji».

Popuščanje discipline v madžarski vojski

DUNAJ, 22. — Madžarska sodišča v zadnjem času vse pogosteje obsojajo pripadnike madžarske vojske zaradi kršenja vojaške discipline. Vojaško sodišče v Budimpešti je nedavno obsodilo na zaporne kazni od treh do petih mesecev 47 madžarskih vojakov, ki so bili vsi obtoženi kršenja discipline. Isto sodišče je obsodilo šest podoficirjev na zaporne kazni od dveh do treh let zaradi pijanosti v službi.

Kot poročajo, je vzrok za to popuščanje discipline vse slabša prehrana vojakov in vedno nižje ravni oficirskega kadra.

De Hautecloque odložil povratek v Tunis

TUNIS, 22. — Tuniška vlada je danes objavila izjavo ministrskega predsednika, v kateri pravi med drugim, da se zaveda, da je njegova naloga težka in da s tem prevzema veliko odgovornost. Vendar pa upa, da bo uspel izpolniti svojo nalogo in vzpostaviti mir in enotnost v deželi.

Medtem javljajo, da so v Tunisu aretirali bivšega šefa kabineta ministra za zdravstvo v Senikovi vladi. Iz Pariza pa javljajo, da je francoski generalni rezident odložil svoj povratek v Tunizijo do pojutrišnjem, zato da se bo lahko posvetoval še z drugimi osebnostmi o rešitvi tuniške krize. Bivši tuniški minister Mohamed Badra in Ali Balawan, voditelja tuniškega nacionalističnega gibanja, sta danes iz Kaira prišla v Bagdad.

Pomanjkanje strokovnjakov za gospodarsko zaostale države

OTTAWA, 22. — Glavni ravnatelj programa za tehnično pomoč Združenih narodov, Hugh Keenleyside, je izjavil, da gospodarsko zaostale države nujno potrebujejo 500 specialistov, in sicer inženirjev, upravnikov, gospodarstvenikov in izvedencev v socialnih vprašanjih. Poudaril je težkoče, ki jih ima OZN pri iskanju takega osebja v trenutku, ko države, kakor ZDA, Velika Britanija, Kanada in Francija, same potrebujejo svoje najboljše strokovnjake.

Allen pri Trumanu

WASHINGTON, 22. — Predsednik Truman je danes sprejel veleposlanika ZDA v Beogradu Georga Allena in se z njim dalj časa razgovarjal. Po razgovoru Allen ni hotel dati nobene izjave: dejal je le, da se bo jutri vrnil v Beograd. Veleposlanik Allen se je dalj časa mudil v ZDA.

Ameriški, angleški in francoski izvedenci, ki so proučevali letošnji načrt za tristransko pomoč Jugoslaviji, so medtem končali z delom. Ob koncu te konference je danes ameriško zunanje ministrstvo izdalo kratko poročilo. Delegacije na tej konferenci, ki se je začela 19. februarja, so vodili Willard Thorp za ZDA, Sir Frank Mude za Anglijo in Christian Oboyneau za Francijo.

Lani so se tri zahodne velesile sporazumele o načrtu pomoči Jugoslaviji v višini približno sto milijonov dolarjev, od česar so ZDA prispevale 65 milijonov, Anglija 25 milijonov in Francija 10 milijonov. V washingtonskih obveščenih krogih sodijo, da je program, o katerem so se dogovorili na pravkar končani konferenci izvedencev, in ki bo predložen trem vladam, nekoliko višji od lanskega.

Japonski socialisti pri dr. J. Brileju

LONDON, 22. — Jugoslovanski veleposlanik v Londonu dr. Jože Brilej je danes sprejel člane izvršnega odbora japonske socialistične stranke in poslance v japonskem parlamentu Tada Taka Sato, Mičiko Fudživaro in dr. Jošio Domorija, ki so se udeležili nedavnega zborovanja socialistične internacionale v Londonu. Japonski socialisti so se zanimali za politični in gospodarski razvoj Jugoslavije in izrazili željo, da bi obiskali Jugoslavijo med svojim potovanjem v Evropi.

„Neizmerne rezerve usmiljenja"

«Kristjane in demokrate» pri demokristjanskem uradnem glasilu «LA PRORA» je naš veličastni tabor v Bazovici strašno razburil. Tako da mu je — sodeč po podpisu — posvetil poseben članek sam generalni sekretar De Gasperijeve podružnice v Trstu prof. Redento Romano v zadnji številki omenjenega lista, kjer med drugim pravi:

«Ena izmed najlepših lastnostih italijanskega naroda, lastnosti, ki je tako velika, da gre včasih v svoji slabosti preko meja, je v tem, da odpušča krivice, ki so mu bile prizadejane in odpira pri tem svoje neizmerne rezerve usmiljenja in tolerantnosti».

Če bi na svetu razpisali med časopisi anketo, kdo je večkrat napisal besedo Tito, bi prav gotovo ugotovili, da je «Giornale di Trieste» dosegel rekord. Posebno odkar trajajo v Jugoslaviji demonstracije za Trst ne mine dan, da ne bi ta pobožni ljubitelj Jugoslavije objavil članka o maršalu Titu. Vsebina teh člankov pa je vedno ista: Angleži in Amerikanci ne zaupajte Titu, njegova vojska ni vojska, ampak bande in tolpe; mi smo vredni zaupanja, mi Italijani smo važen činitelj v obrambi Europe, mi smo zvesti zavezniki, naša vojska je hrabra, čeprav je majhna itd. itd.

Toda zdi se, da je ves trud zaman. Ti presneti Angleži in Amerikanci — namesto da bi prenehali hvaliti Tita, so v največjem newyorškem dnevniku «New York Times» uporabili kar celo stran za objavo, da bodo v kratkem začeli v ilustriranem časopisu «Life», ki ga tiskajo v šest milijonih izvodih, objavljati Titov življenjepis. Ko so pri «Giornalu» to videli, se jim je včeraj enostavno razlil žolč in zapisali so, da bo zaradi tako velike ameriške reklame za Tita najbolj užaljen nihče drugi, kot sam Stalin, ki lahko zaradi tega sproži celo vojno...!

Zato «Giornale di Trieste» resno opominja Amerikance, naj vendar že enkrat nehajo pisati več o Titu kot o Stalinu.

***

Isti «Giornale di Trieste» je včeraj že drugič objavil — v včerajšnji številki za razliko od predvčerajšnje z ogromnimi črkami — da je Randolph Churchill, sin britanskega ministrskega predsednika nekim novinarjem v Trstu pred svojim odhodom v Jugoslavijo dejal, da je Trst 85 odst. italijanski in da bo «dejal svojemu prijatelju Titu ko pride v Beograd, naj si Trst izbije iz glave».

No, če se že govori in piše, kaj je Randolph Churchill počenjal in govoril glede Trsta, naj nam bo dovoljeno povedati, da smo slišali, kako je sin britanskega ministrskega predsednika na svojem potovanju v Beograd prišel v Ljubljano in naletel na več tisočglavo množico demonstrantov, ki so demonstrirali proti italijanskemu imperialističnemu pohlepu po Trstu, kar je angleški gost baje z dopadenjem gledal in poslušal demonstrante, ki so odgovarjali v zboru na vprašanje: «Kdo nam je požrl vse mačke?...»

***

To pot se moramo tržaškemu uredništvu kominformovske «l'Unità» v resnici zahvaliti, da je poročala, kakšna gesla so vzklikali ljubljanski demonstranti proti italijanskemu imperializmu. Gre namreč za vzklikanje, da je Trst naš, da je Gorica naša itd. itd.. Ko to navaja, hoče «l'Unità» vzbuditi med svojimi čitatelji zgražanje, kar je povsem razumljivo, če upoštevamo nepobitno dejstvo, da je Vidali na svoji turneji po Italiji kričal, da je «Trieste italianissima» in da «če se ne bo storilo nekaj čim prej, da bo postal Trst pokopališče Italijanov».

Prepričani smo, da so se čitatelji «l'Unità» res zgražali, toda nad Vidalijevim kričanjem, ne pa nad vzklikanjem demonstrantov v Ljubljani, saj so tudi čitatelji «l'Unità» še ne pred dolgim časom vzklikali po tržaških ulicah ista gesla.

***

Za Vidalijem je šel na podobno turnejo včeraj v Milan na velesejem njegov iredentistični zaveznik Bartoli. S seboj je vzel še goriškega župana in priredili so jima v Milanu — tako vsaj poročajo — prisrčen sprejem, pri čemer se Bartoli ni mogel vzdržati, da ne bi spregovoril nekaj jokavih besed. Vendar pa to ni bilo ponavljanje prežvečenih fraz, temveč naravnost presenetljivo in jasnovidno prerokovanje. Dejal je namreč: «Trieste italianissima bo postala že drugo leto hčerka Italije tudi juridično kakor je sedaj dejansko».

Auguri e figli maschi!

V zadnjem «Il Lavoratore» je Vidali napisal v njegovem članku modre besede:

«Ni nobenega dvoma, da bodo bodoče upravne volitve v Trstu imele plebiscitarni pomen. Odločile bodo ali razdelitev ali enotnost našega ozemlja».

Vidali pa hoče seveda, da bi glasovali zanj, ki hoče celo Tržaško ozemlje prenesti na oltar madrepatrie in tako postati najzaslužnejši sin italianissimega Trsta in nove velike obnovljene Italije.

Tržaški delavci pa mu ne bodo dali tega «gušta».

***

Bivši župan Bartoli je poslal spomenico v London in v njej naštel vse «krivice», ki se godijo Italijanom v coni A, da o coni B ne govorimo. Iz vseh petih točk spomenice lahko zaključijo, da je največja krivica ta, da ZVU ni raztegnila sic et simpliciter vseh italijanskih zakonov na cono A.

Vnebovpijoči krivici sta pa pravzaprav samo dve: prva se tiče policije, ki je — pomislite, civilizirane države! — ne pod našo, občinsko komando, temveč komando ZVU, ali pa delno (upravna policija) pod poveljstvom predsednika cone Palutana, ki je, kot je znano, politični somišljenik Bartolija in je menda doma celo iz Trsta, ne pa iz Rovinja. Upamo, da se oba junaka ne bosta sprla...

Druga krivica pa se tiče zastave — italijanske trikolore, tiste trikolore, ki jo je hotel sam Bartoli lastnoročno obesiti na občinsko palačo, ko je vodil fašistične demonstracije 20. marca. Izobešanje tržaške zastave pa je Bartoli prepovedal celo vojaški upravi, ki ga pa ni hotela ubogati; zdaj se Bartoli pritožuje, da visi tržaška zastava še vedno na palači ZVU.

Najhujša vseh krivic pa je tista, da prebivalci cone B lahko pridejo v cono A, medtem ko večina prebivalcev cone A ne sme v cono B!

NOVE OMEJITVE se napovedujejo Angležem

Britanska vlada je objavila pregled gospodarskega položaja za leto 1952 - Izjave tajnika za zunanjo trgovino o trgovini s Kitajsko in Sovjetsko zvezo

LONDON, 22. — Britanska vlada je danes objavila pregled gospodarskega položaja za leto 1952, ki je sicer optimističen, vendar pa predvideva nove še bolj drakonske ukrepe v primeru, da bi bili potrebni za okrepitev šterlinga.

Po trditvah tega pregleda so države britanske skupnosti sedaj sklenile, da bodo skušale doseči v drugi polovici leta 1952 prednostni položaj v odnosu do ostalega sveta. Prvotno so finančni ministri britanske skupnosti na svoji konferenci v januarju sklenili samo, da se mora področje šterlinga v tem razdobju izenačiti v primeri z ostalimi področji. Drakonski ukrepi, ki jih je določil finančni minister Butler, so imeli namen preprečiti zmanjšanje zlatih in dolarskih rezerv. Poznejši smoter pa je ustvariti mnogo večje rezerve od sedanjih, da se ustvari primerna zaščita proti valovanju svetovne trgovine. V zvezi z ameriško pomočjo pravi poročilo, da bo v bodoče potrebna nadaljnja pomoč za obrambni program.

Nato izjavlja poročilo, da je vprašanje zmanjšanja prošenj britanski izvoz resno, zlasti ker so ostali člani šterlinškega področja omejili uvoz Britanskega potrošnega blaga. Zato mora britanska industrija najti nove trge izven šterlinškega področja. Jedro vprašanja je v primanjkljaju v odnosu z dolarskim področjem in verjetno je, da bo s časom treba rešiti vprašanje tega primanjkljaja kakor z ostalimi področji, kakor n. pr. z evropsko plačilno zvezo.

Poročilo navaja dalje sledeče napovedi za leto 1952: Izvoz: tudi če bi dosegli znaten uspeh pri prodaji na trgih izven šterlinškega področja, je malo verjetno, da bi se celotni obseg britanskega izvoza znatno povečal, ker bodo omejitve uvoza, ki so jih uvedli v Avstraliji in drugih državah, povzročile zmanjšanje prodaje potrošnega blaga na šterlinškem področju. Povečanje izvoza bo skoraj izključno odvisno od proizvodov mehanične industrije.

Omejitve uvoza: Te omejitve bi morale znižati za eno desetino celotni obseg blaga, ki ga uvaža Velika Britanija v primeri s predvojnimi leti in kljub 6-odstotnemu zvišanju prebivalstva.

Glede oboroževanja pravi poročilo, da je določeni znesek enemu milijardu in 462 milijonov šterlingov še vedno tak, da bo pobral desetino kosmate proizvodnje Velike Britanije. Približno polovica vojaške opreme, ki se sedaj izdeluje v Zahodni Evropi, je iz britanskih tovarn.

Glede proizvodnje pravi poročilo, da se upa, da bo mogoče ohraniti izvoz jekla na višini iz leta 1951. Morebitno zvišanje proizvodnje premoga je odvisno od zvišanja delovne sile na tem področju. Kar se tiče petroleja, so tekže, ki so nastale po zatvoritvi čistilnic v Abadanu, po večini premostili z obratovanjem šestih velikih čistilnic v Veliki Britaniji. V ladjedelnicah je zajamčeno delo za vse leto 1952 z dosedanjimi naročili. Glede delovne sile pravi poročilo, da pomeni premeščanje delavcev iz enega industrijskega sektorja v drugega za državo danes «pogoj za obstoj».

Na koncu poziva poročilo prebivalstvo k skupnim naporom, da se ohrani gospodarstvo države na višini, ki bo v skladu z varnostjo.

Državni tajnik za zunanjo trgovino Harry Hopkinson je danes odgovoril dvema laburističnima in enemu konservativnemu poslancu v zvezi s trgovskimi posli, o katerih se je britanska delegacija na gospodarski konferenci v Moskvi pogajala s Sovjetsko zvezo in s Kitajsko. Dejal je: «Radi bomo sklenili pogodbe za prodajanje tkanin in drugih potrošnih proizvodov britanske izdelave. Ne morem pa povedati, če bo mogoče v vseh primerih zadovoljiti prošnjam za izvozna ali uvozna dovoljenja. To je odvisno od blaga in od našega sistema dovoljenj, zlasti kar se tiče izvoza strateških surovin».

Nato je Hopkinson izjavil, da britanska vlada ni po moskovski konferenci prejela nobenih predlogov sovjetske in kitajske vlade. Trgovinsko ministrstvo je prejelo samo poročila nekaterih članov angleške delegacije.

Rimska volkulja je lačna

a v Londonu bi jo hoteli nasititi z našim mesom

Tako je izjavil istrski duhovnik Srečko Stifanovič na velikem demonstrativnem zborovanju za Trst v Buzetu - 1. maja bodo železniške tarife v Jugoslaviji znižane za 15 do 50 odstotkov

Tarifna konferenca v Zagrebu za tranzit Avstrija - Trst

REKA, 22. — Prebivalstvo Istre je priredilo danes v mnogih krajih množične demonstracije proti mešetarjenju v Londonu in proti zahtevam italijanskih imperialistov. Prebivalci Opatije, Lovrane, Oprtlja, Buzeta in mnogih vasi v puljskem in buzetskem okraju so sporočili italijanskim imperialistom, da je Istranom bilo dovolj Italije in da so pripravljeni z vsemi sredstvi braniti pridobljeno svobodo.

«Rimska volkulja je lačna» — je na zborovanju v Buzetu izjavil Srečko Stifanovič, duhovnik in narodni poslanec v hrvatskem saboru in nadaljeval:

«V Londonu pa bi to rimsko volkuljo hoteli nasititi s tujim mesom. Naj vedo v Italiji in v Londonu, da so si Jugoslovani s krvjo pridobili svobodo in da bodo stali na braniku vsakega pednja svoje socialistične domovine».

***

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 22. — V Zagrebu se je danes začela konferenca zastopnikov jugoslovanskih, avstrijskih in italijanskih državnih železnic. Javnih skladišč Trsta in tržaškega Lloyda. Na konferenci, ki je bila sklicana na zahtevo avstrijskih železnic, bodo razpravljali o novi tranzitni tarifi na progah Avstrija - Trst.

Danes zjutraj je priplul na prijateljski obisk v splitsko luko ameriški rušilec «Bordelon». Poveljnik Hines je danes dopoldne obiskal predsednika mestnega ljudskega odbora Splita in pomočnika komandanta jugoslovanske vojne mornarice kapitana bojnega broda Jureta Bonačija, ki sta mu nato vrnila obisk. Ameriški rušilec bo ostal v Splitu do 25. aprila.

Zaradi neznosnega terorja in uboštva je 20. t. m. pribežala iz Albanije v Jugoslavijo devetčlanska albanska družina — štirje moški, tri ženske in dva otroka, ki so prinesli s seboj eno italijansko puško in municijo. Poglavar te družine Abdulah Ademi je izjavil, da niso mogli več vzdržati terorja in preganjanja, ki vlada v Albaniji.

Iz istega razloga je 18. t. m. pribežalo iz Madžarske pet oseb, med njimi tudi en policist iz Budimpešte in dva delavca. Begunci so izjavili, da niso mogli več vzdržati težkih materialnih razmer in živeti s sedanjimi plačami. Vseh pet je zaprosilo, da se jim dovoli bivanje v Jugoslaviji.

Po 37-letnem bivanju v CSR se je te dni vrnil v Jugoslavijo moralno in materialno uničen skupno s svojo ženo Cehinjo in štirimi otroki Veljko Stojanović, po rodu iz Makedonije. Stojanovića in njegovo družino so po daljšem držanju v zaporu češkoslovaške oblasti izgnale, ker ni hotel podpisati izjave, da bo delal za češkoslovaško policijo. Za hišo v Brnu in za pohištvo so mu češkoslovaške oblasti dale 1.000 dinarjev in 400 šilingov.

Okrožno sodišče v Osijeku je danes obsodilo tri Madžare na kazni od 14 let, 7 let, in enega leta zaradi vohunstva v korist Madžarske. Glavni obtoženec Andrija Mičajin in njegov sin sta bila obsojena, ker sta dajala vohunske podatke o jugoslovanski ljudski armadi. Josip Veber pa zato, ker ni prijavil oblastem vohunskega delovanja prvih dveh, za katero je vedel. Andrija Mičajin je priznal, da je končal na Madžarskem vohunski tečaj in da je lani in predlanskem sedemkrat prekoračil mejo z vohunskimi nalogami.

1. maja bo stopila na jugoslovanskih železnicah v veljavo nova potniška tarifa. Kot poročajo jugoslovanski časopisi, bo tarifa za 15 do 50% nižja od dosedanje, kar bo odvisno od dolžine relacije.

Na beograjskem radiu je govorila danes Lidija Šentjurc, sekretar CK KP Slovenije o narodnoosvobodilnem gibanju v Trstu za časa italijanske in nemške okupacije med vojno. Pri tem je poudarila, da je KPI ustvarjala večkrat velike težave pri ilegalnem delu.

Edvard Kardelj je danes odpotoval iz Beograda v Slovenijo na zdravljenje.

B. B.

Program medsebojne pomoči pred ameriškim senatom

WASHINGTON, 22. — Ameriški senatni zunanjepolitični odbor bo glasoval v sredo o znesku, ki ga bo priporočil senatu za program medsebojne varnosti za leto 1953.

Kot znano, je predsednik Truman za izvedbo tega programa zahteval 7 milijard 900 milijonov dolarjev, senator Tom Connally, predsednik odbora, pa je napovedal, da bo odbor ta znesek zmanjšal za najmanj 1 milijardo dolarjev.

Glasnik odbora je izjavil, da odbor še ni odločal o tem, če bo priporočil znižanje izdatkov za vse faze programa v enakem razmerju, ali pa priporočil za nekatere faze večje znižanje kot za druge.

WASHINGTON, 22. — Republikanski senator Kem je danes predložil senatu načrt zakona, ki naj bi prepovedal uvoz kmetijskih pridelkov iz kominformističnih držav.

Harriman pripravljen kandidirati za predsedniške volitve v ZDA

Taft obljublja znižanje davkov, če bo izvoljen - Malo upanja za Eisenhowerja? - Nestrpno pričakovanje izidov včerajšnjih volitev v New Yorku in Pensilvaniji

WASHINGTON, 22. — V posebni izjavi za tisk je Averell Harriman sporočil, da pristane na imenovanje za demokratičnega kandidata na prihodnjih ameriških predsedniških volitvah. V tej izjavi je poudaril neločljiv značaj zunanjepolitičnih in notranjepolitičnih vprašanj v današnjem svetu. Zlasti je poudaril: «Boriti se moramo za boljšo Ameriko in za miroljubni svet, boriti za izboljšanje napredka ki ga je v tem smislu dosegla demokratična uprava od Roosevelta do Trumana. Naša zunanja politika lahko da dobre rezultate, samo če temelji ne liberalni in napredku naklonjeni notranji politiki. Boril se bom za ta načela z vsemi svojimi silami».

Senator Taft je danes govoril v mestu Ohio in je izjavil, da bo po prvem upravnem letu znižal davke za 15 ali 20 odstotkov, če bo izvoljen za predsednika. Nato je ponovil svoje obtožbe proti Trumanu zlasti zaradi zasege jeklarske industrije.

Prav danes so javili, da je skupni znesek davkov in prispevkov povečal za 40 odstotkov. Vsak ameriški državljan je plačal preteklo leto torej 369 dolarjev pristojbin ali davkov, oziroma povprečno 1.402 dolarja na družino.

Kar se tiče jeklarske industrije, pa je senat sinoči s 44 glasovi proti 31 sklenil vnesti v zakon o nakazilih določbo, ki zabranjuje uporabo vladnih fondov za poslovanje ameriške jeklarske industrije, ki je bila po Trumanovem ukazu zasežena. To glasovanje pomeni praktično grajanje Trumanovega ukrepa, domnevajo pa, da ne bo imelo praktičnih posledic, ker ni potreben noben finančni zakon za zasego industrije. Razen tega mora zakon odobriti tudi predstavniška zbornica, zato da lahko stopi v veljavo.

Z druge strani pa je odbor za Taftovo volilno kampanjo danes sporočil, da na podlagi ankete neke privatne družbe «popularnost Eisenhowerja ni tako velika, kakor se misli, in general je šibak kandidat brez upanja, da bo izvoljen».

Današnji dan je izredno važen za izbiro republikanskega kandidata. Kakor je znano, je bilo do sedaj določenih 420 delegatov za kongres, ki bo julija v Chicagu. Od teh je 209 naklonjenih Taftu, 121 Eisenhowerju, 60 pa se ni še izreklo. Ti delegati so bili deloma izvoljeni na pripravljalnih volitvah, deloma pa imenovani od stranke. Pripravljalne volitve so določene namreč v 16 državah, v drugih 32 pa imenuje kandidate stranka. V državi New York morajo danes izvoliti 96 delegatov za republikanski kongres in domnevajo, da bo Eisenhower dobil močno večino. Prav tako je Harold Stassen obljubil podporo. Po mnenju nekaterih opazovalcev bo Eisenhower morda dohitel Tafta. Taftovi privrženci trdijo, da si je senator že zagotovil 500 glasov na kongresu. Eisenhowerjevi privrženci pa trdijo, da si je tudi general zagotovil 500 glasov. Večina, ki je potrebna za imenovanje uradnega kandidata stranke, znaša 603 glasove.

Pri današnjih volitvah v državi New York morajo izvoliti 94 demokratičnih delegatov in 96 republikanskih, v Pensilvaniji pa bo vsaka stranka izbrala 60 delegatov, medtem ko je bilo drugih deset že prej izbranih.

NOVE VOLITVE v Boliviji

BUENOS AIRES, 22. — Bolivijski zunanji minister je javil, da bodo v drugi polovici tega leta v Boliviji volitve za člane obeh zbornic. To pomeni, da ima bolivijska vlada samo delno za veljavne volitve, ki so bile v maju 1951 in pri katerih je bil Estenzoro izvoljen za predsednika republike, Siles pa za podpredsednika.

Don Sturzo posegel v predvolilni boj

RIM, 22. — V pogajanja o volilnih kombinacijah, ki postajajo v zadnjih dnevih, ki so še na razpolago, skoraj mrzlična, je posegel tudi stari don Sturzo; ni pa še jasno, ali v imenu uradnega demokristjanskega vodstva, ali v imenu Vatikana.

Današnji «Popolo», glasilo demokristjanske stranke, objavlja poziv osemdesetletnega Sturza na nekako izvenstrankarsko listo za občinske volitve v Rimu, ki bi se naj postavila proti Nittijevi «meščanski» listi, za katero stoje kominformisti. Sturzo razlaga svoj poziv s posebnim položajem, ki da ga ima Rim kot prestolnica italijanske države in sedež papežev in pravi, da bi bilo nekaj nevzdržnega, ko bi se Kapitolj (sedež rimske občine) postavil proti Kvirinalu ali proti Vatikanu ali proti obema skupaj.

Sprejem Sturzovega poziva je v raznih krogih različen. Na desni je odziv dokaj ugoden, v sredini bolj ali manj rezerviran, na levici odklanjajoč. Tajništvo PSDI je izdalo poročilo, ki pravi, da vztrajajo socialni demokrati pri sporazumu o povezavi štirih strank (DC, PLI, PRI in PSDI) v rimski občini in da bi bila vsaka razširitev tega zaveznistva škodljiva za demokracijo v Rimu».

Odkrito nastopa v obrambo Sturzovega predloga rimski «Quotidiano», ki je bolj ali manj glasilo Katoliške akcije. Prav tako se zanj zavzema desničarski «Tempo». Liberalno pobarvani neodvisni listi so bolj rezervirani, v svojih izjavah previdni, brez vsakega navdušenja.

Turinska «Stampa» pravi, da bo Sturzov poziv naletel na dober odziv, če je namenjen samo štirim strankam sredine, če pa namerava ta okvir razširiti, bo samo še enkrat razpihnil vsa nasprotja, ki so jih v večtedenskih pogajanjih med demokratičnimi strankami komaj za silo ugladili. «Il Corriere della Sera» se omejuje na ugotovitev, da dokazuje Sturzov poziv, da je položaj v Rimu za demokristjane nevaren.

Precej na splošno pa ugotavljajo, da se zdi demokristjanom formula «apparentamenta» že preozka in da skušajo najti novo obliko v skupnih listah, v katerih bi se individualnost sodelujočih strank izgubila.

Medtem sta Sturzo danes obiskala Scelba in Gonella in imela z njim zelo dolg razgovor. Kasneje sta oba odšla k De Gasperiju na razgovor, ki se ga je udeležil tudi Piccioni. Tri ure so govorili o položaju, ki je nastal po Sturzovem pozivu.

Oba doma italijanskega parlamenta sta se medtem vrnila z velikonočnih počitnic. V senatu nič posebnega, v zbornici pa je za zanimivost poskrbel poslanec Viola, ki je že ozdravel od udarcev, ki mu jih je dal v parlamentu demokristjan Stella. Med kazenskimi ukrepi, ki jih je podvzelo predsedstvo zbornice po tem za parlament nekoliko nedostojnem incidentu, je tudi opomin Violi, ker se je z žaljivimi besedami spravil na poslanca Fabbriana, predno je bil tepen.

Viola je danes protestiral proti temu, čeg da je bil izvzan, ker ga je demokristjan Quarello grdo žalil, ko njega sploh ni bilo v dvorani. Poudaril je nato, da je bil napad poslanca Stelle «podel», ker ga je od zadaj udaril za uho. Dejal je, da so Stella, Fabbriano in Quarello krivi, da mora polovico svojega časa potratiti po sodiščih. Kot znano, se je moral Viola skoraj dva tedna zdraviti v bolnici.

A. P.

Sovjetsko poročilo priznava upadanje izvozne proizvodnje

NEW YORK, 22. — Uradno sovjetsko gospodarsko poročilo za prvo četrtletje 1952 pomeni potrdilo samega Kremlja, da Sovjeti ne morejo izpolniti obljub, ki so jih dajali na nedavni gospodarski konferenci v Moskvi.

Strokovnjak za sovjetske zadeve pri «New York Times», Harry Schwarz, piše, da Sovjeti sami uradno priznavajo upadanje v proizvodnji treh vrst izvoznega blaga, glede katerega so trdili, da bi ga lahko izvažali v največjih količinah. To je les naftni proizvodi in poljedelski stroji.

Schwarz pravi, da je razbrati iz samih uradnih sovjetskih podatkov, da je izpolnila sovjetska lesna industrija v prvem četrtletju letošnjega leta le 87 odstotkov proizvodnje, kakor je bilo v načrtu. To je najslabše izpolnjen načrt vseh ministrstev, o katerih govori poročilo.

Pri tem je treba upoštevati, da je bila ena najbolj privlačnih ponudb, ki so jih stavili Sovjeti v zadnjih tednih britanskim in drugim zahodnim podjetnikom, ravno ta, da bi izvažali večje količine lesa.

Krivdo za tako slab uspeh lesne industrije v izpolnjevanju proizvodnega načrta pripisuje poročilo pomanjkanju strojev in nizkemu odnosu delavcev, kar je bilo pogosto glavni predmet razpravljanja v sovjetskih časopisih v lanskem letu.

Na moskovski gospodarski konferenci so obljubljali Sovjeti obsežen izvoz surovin in uvoz potrošnih dobrin, kar naj bi privlačilo trgovinske partnerje v tujini, da bi tako Sovjeti lažje prišli do strateških surovin.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, sreda 23. aprila 52 obeš. v Ul. Gnega. Sonce vzide ob 5.07, zatone ob 19.01. Dolžina dneva 13.54. Luna vzide ob 4.18, zatone ob 18.28. **Jutri, četrtek 24. aprila** Fidelis, Juroslav

Propaganda in stvarnost

V poslednjem času so se italijanski kominformovci mnogo razpisali o gospodarski konferenci v Moskvi. V tem mestu so se po kominformovskih trditvah zbrali predstavniki gospodarskih krogov iz Rusije in iz satelitskih držav, da bi se pogajali z osebnostmi zapadnih gospodarskih krogov. Spričo tega naj bi bili mislili, da je v Rusiji tako preobilje proizvodov, da morajo z njimi nekako poplaviti tržišče na Zapadu. Hkrati pa naj bi Rusija potrebovala blago iz Zapada, kar naj bi zopet pomenilo, da je življenjska raven v Rusiji zelo visoka in da je zato velika zahteva po raznih dobrinah. Kominformovci bi nas tudi radi prepričali, da so v takem položaju Kitajska in vse ostale satelitske države.

Ljudje pa vedo, da položaj v teh državah ni takšen, zlasti v evropskih satelitskih državah, ki jih ruski gospodarski strokovnjaki izkoriščajo s pomočjo mešanih družb. Kljub temu da je ta propaganda zlagana, pa se vedno najde kdo, ki ji verjame. Prav na te ljudi pa se obračajo kominformovci. Dovolj pa je, da le malo pomislimo, pa opazimo, da se je Rusija te gospodarske konference poslužila le za to, da širi svojo kominformovsko propagando. Prav letos za razliko drugih let se Rusija ni udeležila niti mednarodnega velesejma v Milanu. Na tem velesejmu je uradno zastopanih 28 držav, med katerimi pa se zelo opaža odsotnost Rusije. Ta velesejem pa je izmed najbolj važnih v Evropi. Pomen takih velesejmov je vsem gospodarskim krogom znan. Saj so celo v Združenih državah Amerike začeli prirejati take velesejme, da se pospeši trgovska izmenjava.

Če se torej vsi zavedajo važnosti velesejmov in pri tem tudi važnosti milanskega velesejma, tedaj bi bilo jasno, da bi se ga morala Rusija udeležiti, ker bi ji to nudilo možnost povečati trgovske izmenjave. Prav njena odsotnost pa je dokaz, da ji ni prav nič na tem, da bi povečala izmenjavo med seboj in njenimi sateliti na eni strani ter drugimi državami na drugi strani.

Poleg omenjenih ugotovitev moramo tudi upoštevati dejstvo, da Rusiji prav nič ne prija razvoj velesejmov v južni in južnovzhodni Evropi in da torej zato sabotira milanski, tržaški in zagrebški velesejem. Rusija bi raje, da bi bilo središče evropskega gospodarstva bolj na severu, kakor se je dogajalo pred vojno, ko je imel n. pr. velik pomen velesejem v Lipskem v Nemčiji. Spričo sedanjega nemškega položaja pa je zgubil ta velesejem vsak pomen. Pri tem je tudi razumljivo, da Rusija ne mara podpirati tržaškega velesejma, ki predstavlja nekako izkušnjavo za Češkoslovaško, Madžarsko in Poljsko, kar bi pomenilo tudi tesnejše stike z Zapadom. Ne smemo namreč pozabiti, da je srednja Evropa vedno težila na Trst, ki je bilo njeno glavno in najbližje pristanišče. Rusija pač išče svoje interese, s čimer seveda škoduje svojim satelitom. Togliatti in njegovi oprode pa morajo vse to prikazovati kot dokaz gospodarskega blagostanja v Rusiji, ki obljublja blago in po drugi strani popražuje po njem, ne da bi mogla blago prodajati niti kupovati v takih množinah.

Zgovoren molk kominformistov v vprašanju pravic beneških Slovencev

Sklicujejo se na svoje «slovensko poslanstvo» in na svojo «borbo za slovenske pravice», naših zatiranih beneških bratov pa se ne spomnijo

GORICA, 22. — Zgolj zaradi skrbi za usodo slovenskega življa v Beneški Sloveniji smo pred dobrim tednom vprašali kominformistično goriško uredništvo «Dela», naj nam da po temeljitem razmišljanju jasen odgovor na vprašanje, zakaj vedno toliko poudarjajo svoje «slovensko poslanstvo», svojo «borbo za slovenske pravice» itd. in zakaj nimajo za umestno, da bi vsaj besedico izpregovorili v obrambo od italijanskih klerofašističnih protislovenskih oblasti zatiranih beneških Slovencev, katerim ne priznajo niti narodnega obstoja in zaradi tega niti šol, pravico uporabljanja lastnega jezika v uradih itd.

Čakali smo ves ta čas v upanju, da nam bo iznajdljivo uredništvo po predhodnem posvetovanju s svojimi nadrejenimi na goriški federaciji ali morda celo z Vidalijem in Marino znalo dati zadovoljiv odgovor, kakršnega bi pričakovali iz slovenskih ust, odnosno vsaj odgovor, ki bi nas tudi formalno utrdil v našem stokrat dognanem prepričanju.

Toda zaman!

Odgovora nismo dobili. Isti kominformistični uredniki, ki imajo tako bujno fantazijo, da «slišijo travo rasti in planke žvižgati», ki si znajo pričarati fatamorgano o upirajočih se jugoslovanskih «zdravih silah», ki bodo bržčas zrušile «osovraženi jugoslovanski izdajalski režim» prav isti uredniki so ostali spričo našega jasnega in odločnega vprašanja osupli kot šolarček iz prvega razreda.

Zato je ta njihov molk priznanje našega dokazovanja o kominformističnem izdajalskem stališču do vprašanja beneških Slovencev, zato je njihovo stališče enako stališču italijanskih malomeščanskih protiljudskih strank.

Kominformistični uredniki niso odgovorili na vprašanje, ker zanje kot za šoviniste pri krščanski demokraciji v Beneški Sloveniji ni narodnostnega vprašanja, kajti beneške doline so «italianissime» in zato tamkaj zahtevati uporabljanje slovenskega jezika in odpiranje slovenskih šol pomeni nasilno raznarodovanje italijanskega življa.

Kominformistični uredniki niso odgovorili, zakaj se ne potegujejo za beneške pravice, kajti oni prav gotovo vedo, da so bili ljudje iz kominformističnih vrst udeleženi pri požigu sedeža DFS v Št. Petru Slovenov.

Njihovi uredniki se niso postavili v bran beneških Slovencev, ker so kominformistični predstavniki kot ostali šovinisti ob lanskoletnih volitvah v Zahodni Benečiji nastopili proti narodnostnim pravicam Slovencev in se zvezali z MSI.

Nočejo zagovarjati interesov beneških bratov, ker se rajši zamerijo njim kot italijanskim šovinistom.

To se pravi, da je vse njihovo besedičenje o slovenstvu čisto navadna fraza, za katero se dejansko skriva šovinistično bistvo, kajti drugače tudi ne more biti, dokler bodo gledali demokristjani in kominformisti na pravice beneških Slovencev skozi rimska očala.

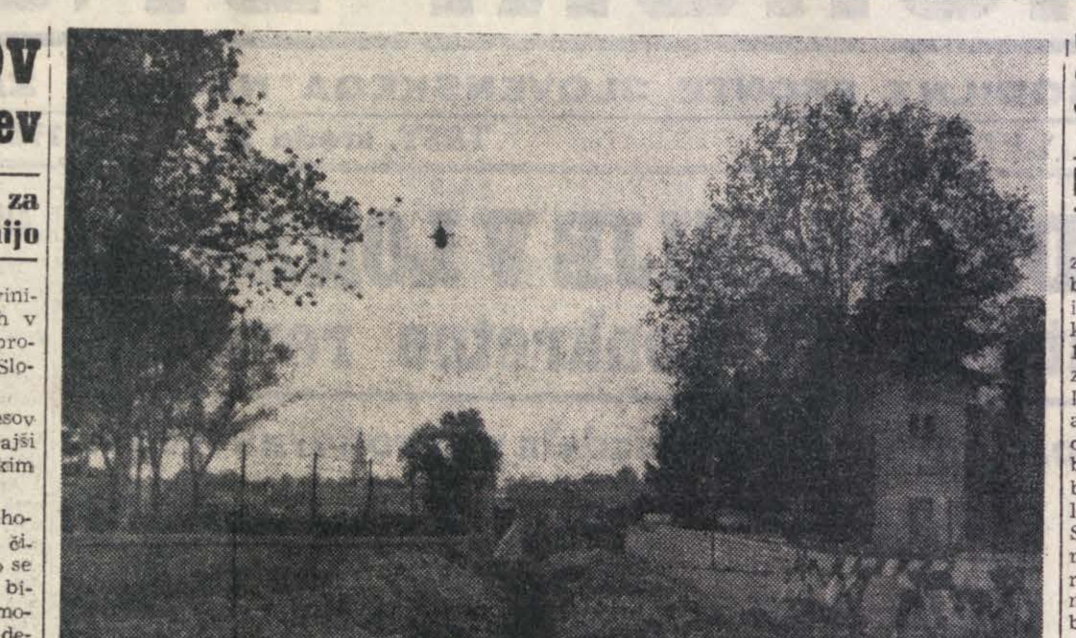

Goriške ulice so te dni razkopane, ker kopljejo jarke za polaganje telefonskih kablov za novo avtomatično telefonsko centralo v Gorici. Ta centrala bo kmalu začela delovati.

Z obljubami ne bodo popravili važne ceste iz Čedada v Tarčent

Popravilo ceste je v načrtu šele v letih 1953 - 195

VIDEM, 22. — Iz ministrstva za delo je prišla te dni vest, da bodo vključili popravilo ceste iz Čedada v Tarčent v načrt del, katera bodo opravili od leta 1953 do 1956 na račun fondov za pasivne kraje v Severni Italiji. Ne spominjamo se točno, ali je to že tretjič ali četrtič, odkar nam obljubljajo, da nam bodo popravili to cesto. Obljubam zopet sledi mrtvilo in položaj se prav nič ne spremeni. Sedaj govorijo celo o neki možnosti, da bodo ta dela opravljena med leti 1953 in 1956. To pomeni, da bomo morali v najboljšem primeru čakati še dolgo časa, da bo iz te moke kaj kruha.

Od česa torej izvirajo razne obljube, češ da je že vse sklenjeno. To je odvisno predv... od tega, ker je za začetek ta... del potrebnih nešteto odobrit... Najprej morajo sprejeti skle... na občinskih svetih, nato pride na vrsto pokrajinski odbor, nato tehnični urad v Vidmu, in končno gre vsa stvar v Rim in ne vemo, skozi koliko uradov roma. Ob vsakem povoljnem mnenju o stvari govore, kakor da bi bila zadeva že odobrena in s tem vzbujajo vtis, da se je nekaj dela. S tem pa ne moremo še trditi, da je bila zadeva rešena in da bodo začeli prihodnje leto popravljati cesto iz Tarčenta v Čedad, kar že toliko časa zahtevamo.

Koncert mladinskega zbora

GORICA, 22. — V soboto 26. aprila ob 20. uri priredi mladinski zbor glasbene šole v Gorici koncert mladinskih pesmi.

Mladinski zbor bo nastopil v dvorani bivšega «Ragno d'oro» na Korzu Verdi 1.

Spored obsega pretežno pesmi iz obrobnih pokrajin Slovenije: Primorske, Beneške Slovenije, Koroške, Štajerske, Prekmurja in Bele Krajine.

Razen narodnih so na sporedu tudi umetne mladinske pesmi, ki se opirajo na narodni glasbeni element, ter točke za solo petje.

Posamezne pesmi, prirejene za eno, dvo, tro in četveroglasje, deloma s spremljevanjem klavirja bodo izvajali šolski mladinski zbor in šolski zbor učenk ter solisti.

V sporedu so zastopani skladatelji Emil Adamič, Vasilij Mirk, Stevan Mokranjac, Adrijana Lianova, Rihard Orel, Ciril Pregelj, Stanko Premrl, Rado Simoniti in Mitja Tomc.

Vstop z vabilom, ki ga vsakdo lahko dvigne na sedežu prosvete v Ul. Ascoli 1 vsak dan od 9. do 12. in od 15. do 18.

KRATKE VESTI iz beneških vasi

Fojda

Umrl je msgr. Giuseppe Pelizzo, ki je bil častni kanonik videmske in padovanske stolnice. Msgr. Pelizzo je bil rojen v Fojdi, toda njegova družina izvira iz Maline. Bil je torej pravi sin našega ljudstva in naše zemlje. Na njegov pogreb je preteklo soboto 19. aprila prihitelo mnogo ljudi.

Sovodnje

V soboto se je končno vrnila domov Lucija Mašera, ki so jo pretekli teden sprejeli v čedadsko bolnišnico, ker jo je povozil avtomobil.

Na veliko noč popoldne je skupno z drugimi otroki iz Sovodenj šla k zaselku Podar in se je igrala na sredi ceste. Tedaj pa je nenadoma privozil avtomobil iz Čedada, ki je deklico povozil in jo nato takoj odpeljal v čedadsko bolnišnico. Deklica je ostala 48 ur v popolni nezavesti.

Žal, se to dogaja, ker so otroci preveč prepuščeni sami sebi. Šoferji pa mislijo, da tu lahko bolj hitijo, ker so ceste mnogokrat prazne.

Št. Peter Slovenov

14. aprila se je moral zateči v čedadsko bolnico po pomoč 50-letni Alojz Sittaro zaradi rane, ki se mu je zdela popolnoma nepomembna. Ko je namreč trebil svoj travnik, se je zbodel s češpljevim trnom in se s tem zastrupil. V začetku ni polagal temu nobene pažnje. Nato pa je moral iti k občinskemu zdravniku v Št. Petru Slovenov. Zdravnik mu je svetoval, naj gre v bolnico. Ko je prišel tja, so mu morali takoj odrezati prst, ker se je zastrupljenje že razširilo. Poleg tega bo moral ostati v bolnici pri opazovanju, ker zdravniki ne morejo izključiti novih komplikacij.

Sejmi

V sredo 23. t. m. v Tarčentu tedenski sejem.

V četrtek 24. t. m. sejem v Vidmu in v Čedadu.

Dreka

V nedeljo 20. t. m. so imeli v Topolovem izpite ob koncu večernega tečaja. Tega tečaja se je udeležilo mnogo vaščanov, ki so hoteli malce izpopolniti svojo izobrazbo. Na vsak način so bili rezultati teh izpitov precej dobri, kar je pač bilo v zadovoljstvo tečajnikom in učiteljem.

Srednje

Zdi se, da v naši občini ne moremo nikoli imeti stalnega občinskega tajnika. Tajniki, ki pridejo k nam, ne marajo ostati pri nas in kmalu odidejo, ali pa jim ne uspe zadovoljiti zahtev onih občanov, ki upravljajo našo občino.

Na vsak način je naša občina v zelo težkem stanju bodisi zaradi svojega zemljepisnega položaja bodisi zaradi gospodarskih in socialnih pogojev prebivalstva. Z našo občino so imele tudi že mnogo opravka pokrajinske oblasti. Pri tem se spomnimo le razprave pred čedadskim sodiščem proti nekaterim ženam iz naše občine, ki so odločno zahtevale, da se zgradi cesta v nekatere vasice.

In vendar je na zadnjih političnih volitvah dosegla sedanja vlada veliko zadoščenje, saj je Ljudski blok, v katerem so bili združeni socialisti in komunisti, dobil sam en glas. Morda je ljudstvo tako nezadovoljno prav zato, ker je bilo po volitvah zelo razočarano.

Sedaj odhaja nas dosedanji občinski tajnik Dorbola. Na njegovo mesto pride občinski tajnik gospod Koredič iz Klenj. Bomo videli, ali bo končno ta občinski tajnik ostal kaj dalje pri nas.

Tarčent

Prejšnji teden smo doživeli pri nas pravo tragedijo. Mladi Ermes di Gaspero je umoril svojo zaročenko Licio Comelli, nato pa je napravil samomor. Mladenič se je rodil v Tarčentu in je bil nečak msgr. di Gaspera, dekana v Tarčentu, ki bo prav te dni bral zlato mašo. Don Camilla di Gaspera poznajo v vsej zgornji Terski dolini, kamor zahaja ob svečanostih, ko v vaseh proslavljajo praznik svojega patrona.

Cepljenje proti davici in kozam

GORICA, 22. — Opozarjamo vse starše, da bodo 30. aprila zaključili pomladansko cepljenje otrok proti davici in kozam. Proti davici in kozam je cepiti vse otroke, ki so dopolnili 1 leto starosti in tudi starejše, ki niso bili še nikoli cepljeni. Otrok, ki ne bodo imeli zdravniškega potrdila o cepljenju, ne bodo sprejeli v otroški vrtec.

Poslovanje trgovin v petek

GORICA, 22. — Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča, da bodo v petek 25. aprila, dan zmage, vse trgovine ves dan zaprte. V dopoldanskih urah, in sicer do 12.30 bodo odprte samo mlekarne in pekarne. Cvetličarne pa bodo odprte do 13. ure. Zaprte bodo nadalje ves dan tudi trgovine s sadjem in zelenjavo, mesnice in pokriti trg.

Tudi javno kopališče bo ves dan zaprto.

KINO

VERDI. 17: «Mascotte plavih hudičev», in varieté.
VITTORIA. 17: «Najlepša», A. Magnani in V. Chiari.
CENTRALE. 17: «V nevarnosti», V. Johnson.
MODERNO. 17: «Potepuhi ljubezni», P. Wesely in H. Hoerbiger.

Volilni imeniki na vpogled

GORICA, 22. — Goriško županstvo sporoča vsem volivnim upravičencem, da si na tajništvu občini lahko ogledajo volilne imenike. Volilni imeniki bodo na vpogled samo do 30. t. m. Vsakdo ki ima volilno pravico in ni vpisan v omenjenih seznamih, lahko vloži pritožbo na občinsko volilno komisijo.

Doklade za delavce v delovnih centrih

GORICA, 22. — Ministrstvo za delo je z okrožnico odredilo, da bodo vsi delavci, ki so zaposleni v delovnih in pogozdovalnih centrih, prejeli za veliko noč in 1. maj redno dnevno doklado, čeprav ne bodo omenjene dni delali.

Razdeljevanje kontingentov poverjeno Trgovinski zbornici

GORICA, 22. — Ministrski svet je sprejel predlog ministrstva za trgovino in industrijo, po katerem so poverili Trgovinski zbornici v Gorici razdeljevanje kontingentov proste cone med tukajšnje industrijce in trgovce.

Ezulom dajejo prednost celo pri gradnji in popravilu cest

Štandrešci so morali dolga leta požirati prah in bresti po blatu, za ezule na Rojcah pa so hitro asfaltirali cesto

STANDREŽ, 22. — Dokler niso na Rojcah pri Štandrežu pričeli graditi begunskega naselja, v katerem najdejo streho najzagrizenejši protislovenski šovinisti, ki so jih tamkaj naselili in jih še naseljujejo, da bi čim temeljiteje raznarodili ta del slovenskega predmestja, vse do tistega časa se ni nihče zmenil za štandreško cesto. Poleti je bila prašna, da so morali domačini skrbno zapirati okna pred nadležnim prahom, ob deževnih dnevih pa je bila blatna.

S pričetkom gradnje begunskega naselja pa so jo asfaltirali najprej do prvih hiš in jo kasneje popravili tudi skozi vas. Vse to delo pa je bilo kajpak zelo nenačrtno, ker so se šele kasneje spomnili napeljati vodo in so zato morali asfalt znova prekopati vzdolž in počez. Tudi ostali del ceste skozi vas je še nedokončan in je po obcestnih jarkih še polno grušča, ki bi ga bilo treba odpeljati; skratka, že nekaj let delajo cesto in je še niso napravili.

Te dni smo pa izvedeli, da bodo za popravilo ceste proti Rojcam ustanovili delovni center, za katerega so namenili okoli 30 milijonov lir.

Vest še ni bila uradno potrjena, vendar je prišla iz dokaj dobrih virov. Zato se sprašujemo, kako bo delo napredovalo, ko pa tako dobro poznamo delovne sposobnosti delovnih centrov. Ako niso v njih delavci, ki delajo res za svojo korist, kot je bilo na Vrhu, tedaj se jim kaj malo ljubi delati in tudi opravljeno delo je slabo. Delavci prihajajo na delo, da dobijo po 500 ali 600 lir dnevno in nekaj hrane; vse ostalo je postranska stvar.

Ljudje pravijo, da bodo tisti del ceste proti Rojcam delali najmanj dve leti, medtem ko bi podjetje opravilo delo hitreje, bolje in za skoraj polovično ceno.

Ko zaključujemo moramo pripomniti, da bi morali oblastniki, če že na vse mogoče načine favorizirajo istrske begunce, misliti tudi na denar, ki ga tako nepremišljeno trošijo, da jim ne bodo jutri, ko bodo zapustili upravo, ljudje dejali, da so z njim slabo upravljali.

Graditi cesto do Rojc — prav, vendar je treba misliti tudi na popravilo ceste v Standrežu, ker je tudi tam goriška občina, čeprav bivajo tamkaj Slovenci.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

NA SEJI OBČINSKEGA ODBORA sprejeli vrsto upravnih sklepov

GORICA, 22. — Danes ob 18. uri se je v beli dvorani na županstvu zopet sestal občinski upravni odbor. Po poročilu župana so odborniki razpravljali o vzpostavitvi prodajalne tobaka na križišču na Rojcah ter o prošnji za podaljšanje urnika za nočno poslovanje, ki jo je vložil lastnik pekarne Azzano v Ločniku. Nato so proučili nekatera vprašanja upravnega značaja, in sicer: nabavo premoga za občinski valj; plačilo manjših računov za april in marec; razbremenitev družinskega davka; plačilo računov za razne dobave; nabavo premičnega ohišja za kamion «Dodge»; ojačenje javne razsvetljave v Ul. Donizetti in bližnjih; napeljavo vodnih cevi v občinske drevesnice; asfaltiranje Ul. Ristori. Nadalje so pregledali načrt za oskrbovanje mestnih ulic v letu 1952 ter razpravljali o tem, da se odda v najem prostor na gradu za letne prireditve.

O sklepih, ki so jih odborniki na tej seji sprejeli, bomo poročali jutri.

Nesreča pred lekarno Kürner

GORICA, 22. — Včeraj je tovorni avto «Ardea» GO 5722 šel že mimo križišča pri gledališču Verdi, ko se je na oster žvižg prometnika nenadoma ustavil pred lekarno Kürner. Prometnik je avto ustavil, ker je imel zunaj znamenje za smer. Za tovornim avtomobilom se je na kolesu peljala s hčerko, ki je sedela v košku na krmilu, gospodinja Cinci, ki se ni niti zavedla, da se je avto pred njo ustavil in trčila vanj. Pri nesreči sta obe, mati in hčerka padli in se pri padcu k sreči samo deklica laže ranila na čelu. Rano so ji obvezala v lekarni Kürner.

Prošnje za imenovanje ljudskih sodnikov

GORICA, 22. — Goriški župan poziva vse stalne prebivalce goriške občine, ki imajo italijansko državljanstvo uživajo vse civilne in politične pravice ter imajo dobro nravstveno spričevalo, naj v teku prihodnjega julija vložijo prošnjo za vpis v seznam ljudskih sodnikov pri prizivnem in porotnem sodišču. Prosilci smejo biti najmanj 30 in največ 65 let stari.

Ljudski sodniki ne morejo biti ženske, sodnijski uslužbenci, pripadniki vojske in policijskih enot, duhovniki in redovniki.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Oprostitev mladoletnika, ki je povozil triletno deklico

GORICA, 22. — Danes so na kazenskem sodišču sodili 17-letnemu Visintinu Alojzu iz Ul. Duca d'Aosta 72 in njegovemu 48-letnemu očetu Romanu. Mlademu Visintinu je obtožnica očitala, da je 19. septembra 1949. leta povozil s kamionom 3 leta staro Ivano Casali iz Ul. Duca d'Aosta 72, Visintinu Romanu, pa da je dovolil sinu, da je vozil kamion, čeprav je vedel, da je nevešč vozač.

Tistega septembrskega popoldne se je deklica igrala na dvorišču hiše štev. 72 v Ul. Duca d'Aosta, kjer ima Visintin garažo za svoje kamione. Bilo je okrog dveh popoldne, ko je mladi Alojz hotel premakniti očetov kamion za nekaj metrov nazaj. Vsedel se je h krmilu in pognal vozilo. Za kamionom pa se je tik ob kolesu igrala mala Ivana, ki je Alojz ni opazil. Čim se je kamion premaknil, je prišla mala Ivana pod zadnje kolo, ki ji je grozno zmečkalo glavo.

Nesrečo, ki je globoko pretresla vso okolico in je prizadela mladim staršem male Ivane nepopisno žalost, so danes obudili na sodišču v vseh podrobnostih. Alojz Visintin se je zavedal, da je povozil deklico, šele ko je čul divji krik matere, ki je prva zagledala svoje dete v mlaki krvi.

Sodišče je Visintina Alojza pomilostilo zaradi mladoletnosti, njegovega očeta Romana pa je, upoštevajoč njegovo trditev, da je sin brez njegove vednosti premikal kamion, oprostilo zaradi pomanjkanja dokazov.

Padec po stopnicah

GORICA, 22. — Po stopnicah je včeraj zaradi nerodnega koraka padel 75-letni Maraž Evgen iz Ločnika. Pri padcu si je zlomil desno roko. Rešilni avto Zelenega križa ga je pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia. Ozdravel bo v štiridesetih dneh.

Sadike povrtnine

GORICA, 22. — Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo bo tudi letos, da se pospeši vrtnarstvo, razdelilo med kmete sadike raznih povrtnin po znižanih cenah. Doslej ima kmetijsko nadzorništvo na razpolago sadike paradižnikov in zelja. V kratkem pa mu bodo dospele sadike melancan, zelene (šelne) in jedilne pese.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

OB TROMESEČNEM GOSPODARSKEM POROČILU ZVU

Ameriška pomoč Trstu se je v zadnjem času močno zmanjšala

Uvoz ERP je znašal v zadnjem tromesečju 1951 109.000 dolarjev
Ugoden tranzitni promet po zaslugi Avstrije, ZDA in Jugoslavije

Že včeraj smo poročali o najnovejšem tromesečnem gospodarskem poročilu ZVU, ki je bilo poslano Upravi za gospodarsko sodelovanje in ki obravnava zadnje tromesečje preteklega leta. Poročilo je zelo zanimivo, ker prvikrat odločno poudarja vedno bolj ugodni finančni položaj našega ozemlja. O finančnem položaju smo podrobno razpravljali že včeraj, zato se danes ustavljamo na nekaterih drugih vprašanjih.

V obravnavanem obdobju je uvoz iz fondov ERP znesel 109.000 dolarjev, kar predstavlja do sedaj najnižjo registrirano številko. Že ta pojav sam je dovolj razveseljiv, še bolj pa dejstvo, da so ves uvoz sestavljali stroji in oprema za potrebe CRDA.

Iz generalne licence so dovolili v obravnavanem obdobju uvoz za 3,2 milijona dolarjev. Večino tega denarja so potrošili za uvoz surovega mineralnega olja (2,1 milijonov dolarjev) premoga za potrebe koksarn (0,6 milijonov dolarjev) in za maščobe ter olja (100.000 dolarjev).

Za prvo tromesečje tega leta so na konferenci, ki je bila 3—8. decembra v Rimu podaljšali veljavnost generalne licence za I. polletje finančnega leta 1951-1952, ki vsebuje 6,4 milijonov dolarjev. V ta namen so fondom, ki so bili odobreni za obdobje julij—december (2,9 milijonov dolarjev) priključili še 3,3 milijone dolarjev za kritje potreb prvega tromesečja 1952. leta. Večina teh nakazil bo uporabljena za uvoz mineralnega olja (2,5 milijonov) in za uvoz strojev ter opreme (30.000 dolarjev).

V poročilu za tretje tromesečje leta 1951 je bila omenjena prošnja tvornice Italcementi za pomoč ECA za nabavo strojev in opreme. Ta tvornica je last italijanske države in je obljubila, da bo gradila vse potrebne naprave v žaveljskem pristanišču iz lastnih sredstev. To je bil tudi eden izmed pogojev, zaradi katrih je dobila prav Italcementi prednost pred ostalimi družbami (med njimi tudi neko tržaško). Na že omenjenem sestanku v Rimu so sklenili, da ne bodo dali nikake pomoči s strani ECA, niti da ne bodo dali na razpolago dolarjev iz generalne licence za Trst.

Položaj lirskega fonda t. j. sredstev, ki jih je nakazala ECA (oziroma sedaj MSA) je bil 31. decembra 1951 sledeč: vsega skupaj so nakazali za gradnjo ladij 17.697.575.539 lir, od tega so že izplačali 15.832.642.429 lir. Od 1. januarja do 30. junija 1952 pa bodo izplačali 908,156.730 lir. Za industrijske potrebe so nakazali 630 milijonov, od tega so izplačali do konca 1951. leta 260 milijonov 195.000 in bodo izplačali do 30. junija 1952. 369,805.000 lir. Celotno stanje lirskega fonda pa izgleda takole: nakazali so vsega skupaj 20 milijard, izplačali 17,7 milijard lir, do konca prve polovice tega leta pa bodo izplačali še 1,3 milijarde lir.

Poleg lirskega fonda uživajo nekatere industrije še večjo pomoč iz fonda posojil Zavezniške vojaške uprave. V obravnavanem tromesečju je uprava za posojila proučila 23 prošenj, od katerih jih je 11 odobrila in 12 zavrnila. Vsega skupaj so odobrili za 383.3 milijonov lir posojil in izplačali poleg tega še 211.5 milijonov za že prej odobrena posojila. Večina posojil odobrenih v obravnavanem tromesečju je zelo majhnih razen 250 milijonov, ki so jih odobrili za predilnico v Žavljah, neki manjši ladjedelnici so nakazali 55 milijonov in neki tvrdki, ki bo gradila hiše za zavezniške vojaške sile so nakazali 35 milijonov lir.

V obravnavanem tromesečju se je zelo ugodno razvijal trgovski promet in je dosegel najvišje številke preteklega leta pa tudi najvišje številke v vsej tržaški zgodovini. Večina tega prometa je bila usmerjena v Avstrijo in iz nje. Avstrija je na pomemben način prispevala k tranzitu in je izvažala preko Trsta predvsem les, papir, železno litino, celulozo, magnezit, amoniakov nitrat itd. in uvažala premog, žitarice, železno rudo, bombaž, pirit in mineralna olja. Poročilo poudarja, da se ostale važnejše količine blaga sestoje iz dovozov premoga iz Nemčije, drv iz Jugoslavije, sladkorja iz Madžarske in Češkoslovaške, petrolejskih derivatov in jekla za Italijo.

Kot vidimo se je obseg pomorskega prometa zelo ugodno povečal. Kvaliteta tega prometa pa je dokaj slabša. Poročilo ugotavlja, da so najtežja znižanja pri prometu z lesom, nitrati, papirjem in celulozo ter železnimi izdelki. Prav ta znižanja pa so znak za resnejše spremembe, ki lahko mnogo škodijo bodočnosti tržaškega pristanišča. Znižanja uvoza in izvoza teh tako pomembnih vrst blaga pomenijo, da se je promet preorientiral proti konkurenčnim pristaniščem.

Kominformovske volilne polomijade

Riko prvič...

Openskim kominformistom že dalj časa slaba prede; bolj ko se trudijo, bolj ko iščejo načinov kako bi zbobnali na svoje sestanke nekaj ljudi, slabše jim to uspe. Za petek 18. t. m. (to se pravi na isti dan, ko je bilo na Opčinah predavanje Mikula Letića o humorju) so sklicali na Trgu Brdini množično zborovanje; bilo je res «množično» — v začetku se ga je udeležilo 12 ljudi, čez eno uro je število naraslo na 20, ob koncu jih je bilo kar 40.

Ko je govornik Riko Malalan ves skrušen odhajal sam z «množičnega» sestanka je srečal ljudi, ki so pravkar prihajali s predavanja o humorju... in teh je bilo res množica.

...in drugič

Kominformist Malalan je menda pozabil, kakšen je bil «uspeh» njegovega zadnjega «množičnega» zborovanja na Opčinah, sicer bi se prav gotovo ne bil podal v nove «avanture». Včeraj je imel namreč takšno «množično» zborovanje v Bazovici, na katerega je pa moral pripeljati tudi «občinstvo», ki ga je tvorilo reci in piši 18 tujcev (telesna straža ubogega Malalana), od Bazovcev sta se zborovanja udeležili le dve družini.

Kako «prijetno» je bilo govoriti takšni «množici», si lahko mislimo. Seveda je dal v govoru duška svojemu sovraštvu do Jugoslavije ter se je s posebnim srdom zagnal v enotno fronto tukajšnjega slovenskega prebivalstva ki stoji v obrambi svojih pravic. Namesto ploskanja so se izza vogalov čuli ostri žvižgi, ki so dovolj jasno povedali, kaj si Bazovci o teh lažeh in klevetah mislijo.

Da potolažijo svoje razočaranje so se «množični» kominformisti ustavili v gostilni, kjer so v vinu utapljali svoj bes in jezo.

Slab „kšeft" Gombaccija v Gročani

Tresla se je gora, rodila se je miš. Ta slovenski pregovor lahko uporabimo za kominformovsko polomiado 21. t. m. v Gročani. Kot južnjaška gobezdava krošnjarja sta primahala z močnim osebnim spremstvom (7 nam tujih ljudi) Vidalijeva opričnika Gombacci in dolinski Lovriha, da bosta imela veliko javno zborovanje. Svojo robo sta razstavila na trgu in vsaj tričetrt ure vrtela gramofonske plošče, ki naj bi privabile naivne kupce.

S polževsko naglico se je končno zbralo 7 moških, 3 ženske in 6 šolskih otrok. Pred temi je hotel Gombacci razkriti svoja junaška prsa češ, da je edini prijatelj in sodelavec bazoviških junakov, pa ga je kmalu prekinil glas «Dol z izdajalci» (Ljudje namreč vedo za Gombaccijevo vdanostno izjavo «di Fedele milite dell'idea fascista»). Potem se je Gombacci lotil zmerjanja z ustaši in četniki onih, ki so se udeležili tabora v Bazovici, med katerimi so bili domačini Gročanci. Še marsikaj je znal povedati brihtni Gombacci, le o tem je molčal, da so on in njegovi sodelovali 20. in 21. marca s fašisti, ko so z njimi vred hoteli prisiliti delavce k stavki in da je njegov šef Vidali po Italiji prodajal Trst na veliko madrepatriji češ: «abbiamo fare presto, affinché Trieste non diventi cimitero degli Italiani...»

Toda Gročanci imamo svoje glave in z njimi tudi mislimo, zato prav nič ne potrebujemo, da bi nam razni Gombacciji in Lovrihi solili pamet. Mi vemo kdo so oni in z njimi nočemo nobenih stikov. To je tudi dokazala «množična» udeležba Gročancev na njihovem zborovanju.

GROČANEC

Udeležba številnih držav na IV. mednarodnem tržaškem velesejmu

Velika večina razstavnega prostora je že rezervirana. Specializirani razstavi kave in lesa. Med najpomembnejšimi kolektivnimi razstavljalci je tudi Jugoslavija

Z vsakim dnem se vedno bolj bliža IV. tržaški mednarodni velesejem. Na velesejmskem prostoru sicer še ni živahno, ker se bodo priprave začele šele čez nekaj časa, toda večina najpomembnejšega pripravljalnega dela je že dokončanega. Letošnji tržaški mednarodni velesejem bo brez dvoma mnogo bolj pomemben kot je bil lanski, saj nam o tem priča velika udeležba tujih držav in tujih podjetij. Velika večina razstavnega prostora je že rezervirana ter lahko podamo vsaj približno sliko bližnjega velesejma:

Najpomembnejše so kolektivne uradne razstave najvažnejših držav tržaškega zaledja: Avstrije, Čehoslovaške, Jugoslavije in Madžarske. K tem razstavam se bo letos pridružila tudi kolektivna razstava Francije in to tudi s svojimi proizvodi iz kolonij. Francija se je odločila na sodelovanje na tržaškem velesejmu zaradi zelo ugodnih poslov, ki jih je zaključila na svoji skromni razstavi lani.

Poleg teh večjih kolektivnih razstav bo zastopana Nemčija s posebno trgovsko delegacijo in z raznimi podjetji, ki bodo razstavljala svoje proizvode po raznih skupinah in v mnogih paviljonih.

Tudi ZDA, Anglija, Švica, Brazilija, Španija in druge države bodo zastopane na velesejmu z raznimi družbami in z zelo različnimi proizvodi.

Posebno zanimivost tega velesejma bosta predstavljali dve specializirani razstavi in sicer razstava kave in lesa.

Na prvi mednarodni razstavi kave bodo sodelovale sledeče države: Brazilija, Kolumbija, Ekvador, S. Domingo in Guatemala. Poleg kave bodo na tej razstavi prikazali način pridelave in razne načine predelave kave ter za to potrebne stroje.

Razstava lesa bo prikazovala les od debel do gotovih proizvodov ter potrebne stroje za obdelavo lesa. Na tej razstavi bodo sodelovale: Avstrija, Jugoslavija, ČSR in Francija (skupaj s svojimi kolonijami), ki bodo razstavljale les tropskih vrst).

Italija bo tudi letos zastopana z raznimi podjetji in številnimi proizvodi. Upamo, da bo letos prizanesla z nekaterimi nekvalitetnimi proizvodi obrtniške in polindustrijske dejavnosti, ki so lani tržaški velesejem spreminjali v vaški sejem ter mu jemali potrebno resnost.

Ker je velika večina tiskarjev na svoji skupščini s tajnim glasovanjem sklenila, da se ne bo udeležila stavke tiskarjev, ki ima v Trstu politično-iredentistično ozadje, je naš list danes redno izšel.

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI
TRIDNEVNI IZLETI 31. maja in 1. in 2. junija v
LJUBLJANO ZAGREB
Vpisovanje do 10. maja pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5 b - telefon 29243.

O vesoljnem razglasu človeških pravic

Dr. ANDREJ BUDAL

Tisočletja se bori človeštvo zoper pohlep, nasilje in krivice in si daje postave, ki naj uredijo odnose med posamezniki in med narodi. Dolga in počasna je ta pot, a tudi veličastna v nenehnem napredovanju človeške družbe od najstarejših dob do danes. Težnja po pravičnosti se je pri poganskih narodih oklepala bogov, monoteistična verstva so zasnovala božje postave, francoska revolucija je rodila prvi osnutek človeških pravic na temelju svobode, enakosti in bratstva, skupščina Organizacije združenih narodov je odobrila 10. decembra 1948 «Vesoljni razglas človeških pravic».

Pri nas se je pisalo o tem že tedaj. Lani se je Primorski dnevnik pomudil pri tem razglasu 16. decembra 1951 v zvezi s proslavo «dneva človečanskih pravic» (10. decembra) in objavil pri tej priliki sedem važnejših členov razglasa, večinoma v skrajšanih izvlečkih. Zdaj se širi v pasu A Tržaškega ozemlja ves raglas v celotnem ponatisu Zavezniške vojaške uprave. To širjenje se nam zdi zelo pametno in potrebno. Zavezniška vojaška uprava je gotovo sama uvidela, da je ta razglas v pasu A malo znan in se precej nedosledno izvaja. Vendar so vsi njegovi členi zelo važni in bi se morali vsi izvajati tudi na našem ozemlju. Da podpremo dobre namene Zavezniške vojaške uprave in opozorimo vse tržaške Slovence na temeljno važnost tega razglasa za ves njihov nadaljnji razvoj, se pomudimo tudi mi pri njem in prevedemo v celoti štirinajst od njegovih tridesetih členov. Razglas je obvezno sprejela tudi Italija.

Člen 1. poudarja medsebojno bratstvo:

«Vsa človeška bitja se rodijo svobodna in enaka po dostojanstvu in pravicah. Obdarjena so z razumom in vestjo in morajo delovati v duhu **medsebojnega bratstva.**» — Ta člen naj pripomore, da se po naših krajih ne bodo več uporabljale besede, ki žalijo narodno dostojanstvo kogar koli.

Člen 2. je posvečen vsestranski enakopravnosti:

«**Vsakdo se sme posluževati vseh pravic in vseh svoboščin tega razglasa**, brez vsake razlike plemena, barve, spola, jezika, vere, političnega ali kakega koli drugega prepričanja, narodnega ali družbenega porekla, naj izhaja iz imetja, rodu ali katerega koli drugega položaja.

Razen tega se ne bo delala nobena razlika na podlagi politične, upravne ali mednarodne uredbe dežele ali ozemlja, ki mu kakšna oseba pripada, naj bo ozemlje neodvisno, pod varuštvom ali nesamostojno ali naj bo njegova vrednost kakor koli omejena.» — Jasneje ni mogoče povedati, da veljajo vse človeške pravice tudi za Slovence v pasu A Tržaškega ozemlja in v Italiji.

Člen 3. je prepotreben v teh krajih hrupnega rogoviljenja, kričavih sprevodov in pobalinskih napadov z vpitjem in zmerjanjem:

«**Vsak posameznik ima pravico do življenja, do svobode in do varnosti svoje osebe.**»

Člen 7. obsoja vsako diskriminacijo:

«**Vsi so enaki pred zakonom** in imajo pravico — brez razlike — do enake zaščite zoper katero koli diskriminacijo, ki krši ta razglas, in zoper vsako izzivanje k taki diskriminaciji.» — Seveda ni mišljen tu krivični fašistični zakon, ki ukazuje diskriminacijo Slovencev in prepoveduje slovensko besedo v javnosti, v uradih in pred sodiščem.

Člen 15. govori o narodnosti in zoper raznarodovanje:

«1) Vsak posameznik ima pravico do narodnosti; 2) nihče ne sme biti samovoljno oropan lastne narodnosti ne pravice, da narodnost spremeni.» — Bodi mišljena prava narodnost (slovenska, nemška, turška) ali — po zapadnem mešanju pojmov — državljanstvo (švicarsko, avstrijsko, nizozemsko), vsekakor so tu obsojeni vsi fašistični raznarodovalni zakoni, ki se ponekod še uporabljajo zoper Slovence.

Člen 18. priznava svobodo misli in vere:

«**Vsaka oseba ima pravico do svobode misli, vesti in vere;** ta pravica vključuje svobodo vere ali prepričanja kakor tudi svobodo, da oseba izraža svojo vero ali prepričanje sama ali skupno, javno ali zasebno, s poučevanjem, verskimi vajami, bogoslužjem in izvrševanjem obredov.»

Člen 19. jamči svobodo izražanja, tiska in govora:

«Vsak posameznik ima pravico do svobode mišljenja in izražanja, kar vključuje pravico, da ga nihče ne nadleguje zaradi njegovega mišljenja, in pravico, da išče, da sprejema in širi s katerim koli izraznim sredstvom, ne glede na meje, obvestila in ideje.» — Po tem členu Slovenci v Trstu, Miljah in Gorici lahko govorijo v občinskih svetih v svojem jeziku, ne da bi jih smel kdo motiti.

Člen 21. daje tudi Slovencem pravico do javnih služb in zahteva POŠTENE volitve:

«1) Vsaka oseba ima pravico, da se udeležuje vodstva javnih zadev svoje dežele, bodisi neposredno, bodisi po svobodno izvoljenih predstavnikih; 2) vsaka oseba ima pod enakimi pogoji pravico do javnih služb v svoji deželi; 3) **volja ljudstva je temelj veljave javnih oblasti; ta volja se mora izraziti** s poštenimi volitvami, ki se morajo redno ponavljati, z enako **splošno volivno** pravico in s **tajnim glasovanjem** ali s kakšnim enakovrednim načinom, ki naj zajamči **svobodo glasovanja.**» Dejstva so zapisala zadnjič posebno poglavje o POŠTENIH volitvah v tržaško zgodovino. Letos mora obveljati ta člen.

Člen 22. zagotavlja Slovencem vse gospodarske in kulturne pravice, povračilo odvzete imovine, odškodnino za uničene ali ugrabljene domove, zavode itd.

«Vsaka oseba ima kot član družbe pravico do družbene varnosti; ima možnost, da zadovolji gospodarskim, družbenim in kulturnim pravicam, ki so nujno potrebne njegovemu dostojanstvu in svobodnemu razvoju njegove osebnosti, z narodnim naporom in mednarodnim sodelovanjem, upoštevaje organizacijo in vire posameznih dežel.» — Tržaški Slovenci lahko zadostijo svojim nespornim gospodarskim, družbenim in kulturnim pravicam samo, če se jim povrne velikanska škoda, ki so jo utrpeli zaradi fašističnih zločinov.

Člen 26. priznava tudi Slovencem zadostno in urejeno šolstvo v njihovem jeziku:

«1) Vsaka oseba ima pravico do izobrazbe. Ta mora biti brezplačna, vsaj kolikor se tiče osnovnega in temeljnega pouka. Osnovni pouk je obvezen. Tehnični in poklicni pouk se mora razširjati. Dostop do višjih naukov mora biti odprt vsem, v popolni enakosti na podlagi zaslug; 2) izobrazba mora težiti k **popolnemu razvoju človeške osebnosti** in k utrditvi **spoštovanja človeških pravic** in temeljnih svoboščin. Pospeševati mora razumevanje, **strpnost in prijateljstvo med vsemi narodi** in med vsemi plemenskimi ali verskimi skupinami, kakor tudi razvoj dejavnosti Organizacije združenih narodov za ohranitev miru, 3) starši imajo v prvi vrsti pravico, da izbirajo vrsto izobrazbe za svoje otroke.» — Vse to so zlati nauki za slovenske otroke in starše. Tudi goriški starši, ki jim je oblast izgnala otroke v Gorici in Krminu iz slovenskih razredov, imajo pravico, da zahtevajo za svoje otroke slovenski pouk. Oblast se je pregrešila zoper ta člen.

Člen 27. jamči vsem neovirano kulturno izživljanje:

«1) Vsaka oseba ima pravico, da se udeležuje svobodno kulturnega življenja skupnosti, da uživa umetnosti in se udeležuje znanstvenega napredka in dobrot, ki izvirajo iz njega; 2) vsakdo ima pravico do zaščite moralnih in gmotnih koristi, izvirajočih iz vsakršnih njegovih znanstvenih, slovstvenih ali umetnostnih proizvodov.» — Slovenec ima pravico do kulturnega življenja svoje slovenske skupnosti, vsega slovenskega naroda. S tem so obsojene vse umetne pregraje, ki jih stavijo oblasti na pr. beneškim Slovencem, da bi jih odtrgale od matičnega naroda.

Člen 28. zahteva, da se morajo družbeni pogoji skladati s tem razglasom:

«Vsaka oseba ima pravico do tega, da vlada na družbeni in mednarodni ravni tak red, da se v njem lahko popolnoma razvijejo pravice in svoboščine tega razglasa.» — V Trstu in Italiji za Slovence še ni takega reda; zato se njih človeške pravice še niso mogle popolnoma razviti, a se bodo morale razviti čimprej.

Člen 29. govori o dolžnostih posameznika do skupnosti:

«1) Posameznik ima **dolžnosti do skupnosti**, kajti le v njej je možen prost in popoln razvoj njegove osebnosti; 2) v izvajanju svojih pravic in v uživanju svojih svoboščin je vsakdo podrejen samo omejitvam, ki jih določa zakon, izključno z namenom, da se zagotovi priznanje in spoštovanje pravic in svoboščin drugih in se zadosti pravičnim zahtevam morale, javnega reda in splošne blaginje v demokratični družbi; 3) take pravice in svoboščine se v nobenem primeru ne bodo mogle izvajati v nasprotju z nameni in načeli Organizacije združenih narodov.» — Tu so znova obsojeni fašistični zakoni, po katerih se Slovencem v Trstu in v Italiji krati pravica do njihovega jezika po uradih in sodiščih.

Člen 30. znova dokončno in slovesno obsodi vse, kar Slovencem v Trstu in Italiji kakor koli omejuje ali krati človeške pravice:

«Nobena določba tega razglasa se ne more tolmačiti tako, kakor bi vsebovala za kakšno državo, skupino ali posameznika katero koli pravico, da se posveča dejavnosti ali izvrši kakšno dejanje, ki bi merilo na uničenje tu razglašenih pravic in svoboščin.» — In vendar se taka dejanja še zmeraj vršijo na škodo Slovencev, prav tako v pasu A Tržaškega ozemlja kakor v Italiji. Taka dejanja morajo čimprej prenehati.

Členi, ki tu niso prevedeni, govorijo o suženjstvu, mučenju, pravni osebnosti, pritožbah, zaporu, sodiščih, obsodbah, nedotakljivosti stanovanja, prostosti potovanja, zatočišču, družini, lastnini, združevanju, pravici do dela in plače, do počitnic in do zadostnih dohodkov. Tudi v njih je marsikaj takega, česar Slovenci v Trstu in Italiji zaradi zapostavljanja še niso dosegli. Tudi na te člene bo treba naše ljudi še opozoriti.

Vsi členi vesoljnega razglasa človeških pravic veljajo tudi za Slovence, kjer koli prebivajo. Čeprav je že dolgo v veljavi listina Organizacije združenih narodov s temeljnimi načeli o človeških pravicah, čeprav širi ZVU že od leta 1947 na vsem svojem — prej večjem, zdaj manjšem — področju svoja štiri velika demokratična gesla (svoboda govora, svoboda vere, življenje brez strahu, življenje brez pomanjkanja), čeprav je od leta 1947 v veljavi mirovna pogodba z Italijo, ki zagotavlja osnovne človeške pravice vsem zapadnim Slovencem, čeprav ima Italija od leta 1948 napredno ustavo, ki jamči Slovencem vse narodne pravice, čeprav je stopil isto leto v veljavo vesoljni razglas o človeških pravicah, se vendar Slovencem v Trstu in Italiji še zmeraj zdi, da veljajo vse prelepe določbe predvsem samo za Italijane, za Slovence v Trstu in Gorici le delno, za beneške Slovence pa čisto nič.

Takega omalovaževanja človeških pravic na škodo domačega prebivalstva ni nikjer na svetu. Nikjer se človeško dostojanstvo tako ne gazi kakor tu. Nikjer se tako ne šopiri nasilno, razgrajaško pobalinstvo, ki uporablja zoper Slovence najodurnejša sredstva, od surovega psovanja in pljuvanja do napadanja z železnimi pestmi, samokresi in bombami. Često so taka krdela sestavljena iz ljudi, ki so jih italijanske organizacije nahujskale, da so pobegnili iz Istre, in se preživljajo z naročenimi nizkotnimi podvigi za podžiganje narodnega sovraštva v obmejnih predelih. V teh tokovih je mogoče zasledovati vse odtenke nekdanje fašistične in poznejše šovinistične vzgoje.

ZVU vrši zelo zaslužno delo s tem, da širi «Vesoljni razglas človeških pravic». Med Italijani je to nujno potrebno, da se razgrajaški šovinistični krogi polagoma morda le privadijo misliti bolj človeško in postanejo bolj dovzetni za napredna načela tega razglasa in današnje italijanske ustave. Prav je, da se razglas širi najprej v italijanščini. Vendar bi Zavezniški vojaški upravi priporočili, da ga začne širiti tudi v slovenščini, da se slovensko prebivalstvo temeljito seznani s svojimi pravicami in se bo znalo okoriščati z njimi.

Zavidamo Italijane v obmejnih predelih. Oni so uživali vse jezikovne pravice že za časa liberalne Italije tudi v tedanji Avstriji. Pod fašizmom so uživali vse pravice samo oni, Slovenci pa prav nobenih. Ohranili so svoje pravice povsod tudi po porazu Italije leta 1945 in jih uživajo še danes prav tako v Jugoslaviji kakor v obeh pasovih Svobodnega tržaškega ozemlja. V Trstu, v Gorici in v Beneški Sloveniji so se tako privadili dejstvu, da so imeli vse pravice oni, Slovenci pa nobenih, da se zdaj kar ne morejo spreobrniti k načelom vesoljnega razglasa. Celo ZVU se ne more odločiti, da bi jih k temu prisilila.

In vendar: vse človeške pravice veljajo tudi za Slovence.

ZVEZDA - vir svetlobe in toplote

V XX. stoletju razjasnili izvor energije, ki izhaja iz zvezd - Zvezde v planetarnih meglicah nad 100.000 stopinj Celzija - V enem letu odda Sonce 2900 kvantilijonov kalorij - Svetlobe še za 12 do 15 milijonov let

Svetloba je edina zveza med zvezdami in nami. Vse kar vemo o zvezdah, smo spoznali po njihovi svetlobi. Zvezde so zelo daleč, tako da se celo oddaljenost najbližjih mora meriti z bilijoni kilometrov ali po svetlobnih letih. K nam prihaja le del njihove svetlobe in jih vidimo kot majhne točke na nebu. Vendar pa nam ta majhna količina njihove svetlobe pove ne le, da zvezde obstajajo, temveč nam razkriva tudi njihov kemijski sestav, temperaturo zemeljske površine, silo žarkov, dimenzijo in fizično prirodo. Na temelju dobljenih podatkov se lahko izračuna notranja temperatura zvezd, gostota, masa, hitrost gibanja v prostoru. Končno je tudi ugotovljeno, kako nastaja v zvezdi energija, ki pride do izraza kot toplota in svetloba.

To zadnje vprašanje je bilo rešeno šele pred kratkim časom, nekako pred 15 leti, medtem ko so ga raziskovali že skozi celo XIX. stoletje. Postavili so celo vrsto različnih hipotez, toda bile so brez dovoljne osnove o podatkih o fizični prirodi zvezd. Te podatke so dobili v zadnjem stoletju tudi v zvezi z razvojem atomske fizike. Tako so dobili potrebni material, ki pojasnjuje izvor energije, ki izhaja iz zvezd.

Ko si postavimo vprašanje, zakaj se zvezde svetijo, je najenostavnejši odgovor, ker imajo vročo površino. Vemo, da sveti lahko vsako telo, če se primerno ogreje. Temperaturo površine zvezde odkriva njihova barva. Rdeče zvezde imajo na površini temperaturo od 2000 do 3000 stopinj Celzija, rumene od 5000 do 6000, bele od 8000 do 15.000 in modre nad 30.000 stopinj Celzija. Centralne zvezde v planetarnih meglicah imajo temperaturo celo nad 100.000 stopinj.

S tako ogrete površine oddaja zvezda neprestano silne količine energije v obliki toplote, svetlobe in drugih žarkov. Zaradi tega bi se morala površina hitro ohlajati, če bi notranjost zvezde stalno ne nadomeščala oddane energije. Kot značilna zvezda nam za primer lahko služi naše Sonce, ki nas v tem pogledu tudi najbolj zanima. Ugotovljeno je, da sprejema 1 kv.cm zemeljske površine v eni minuti od Sonca približno 2 gram-kalori, je toplote, če padajo žarki pravokotno na površino in če jih atmosfera ne vsrka. Ta količina se imenuje solarna konstanta, ker aktivnost Sonca ni vedno enaka pa tudi Zemlja ni vedno enako oddaljena od Sonca. Skupna množina toplote, ki jo je Zemlja dobila od Sonca, znaša 1 in eno tretjino trilijona kalorij. V omenjenih pogojih pride na 1 kv.m toliko toplote, da bi se v 5 minutah segrel 1 liter vode od 0 do 100 stopinj Celzija. V enem letu odda Sonce s svoje površine 2900 kvantilijonov kalorij in to že skozi milijarde let, vsaj toliko časa, odkar je zemeljska površina trda.

V sredi prejšnjega stoletja so mislili, da bi se imitirana Sončna toplota lahko nadomestila s padanjem meteorjev. Velika kinetična energija, ki jo imajo meteorji zaradi svoje brzine, se pretvarja pri trčenju z zvezdo v toploto. Računi kažejo, da bi morala biti množina meteorjev, ki padajo na Sonce, izredno velika, da bi nadomestovala izžareto toploto. Zaradi tega bi morala tudi masa Sonca toliko narasti, da bi to bilo opaziti tudi na gibanju planeta. Toda takih pojavov ni. Prav tako se ne more smatrati niti krčenje zvezd, za izvor energije. Pritisk gornjih slojev na spodnje je prav take narave kot padanje meteorjev, samo da je brzina padanja manjša. Če pomislimo, da je bilo Sonce v začetku zelo redka megla in zavzemalo neskončno veliki prostor, tedaj bi krčenje te megle ne krogle na današnjo prostornino dalo toliko energije, kolikor jo je Sonce izžarelo v 20 do 25 milijonih let. Toda mi vemo, da izžareva Sonce toploto v enaki množini že več milijard let. Zato so morali tudi to hipotezo opustiti. Prav tako ne morejo niti kemijski procesi dati potrebne količine toplote. Dovolj je, če omenimo, da bi krogla najboljšega premoga, velika kot Sonce, dala komaj toliko toplote, kolikor je daje Sonce v 2000 letih.

Spiralna meglica.

Iz notranjosti zvezd izvira toplota

Vse nas navaja na to, da iščemo izvor toplote zvezd v njihovi notranjosti. Če imamo zvezde za homogene plinske zvezde, vemo, da se njihova gostota proti središču veča in da je v središču okrog 100. Osrednja temperatura zvezde pa je odvisna od materije. Ko bi Sonce obstajalo samo iz vodika, bi bila temperatura središča okrog 10 milijonov stopinj a če bi ne bilo vodika okrog 40 milijonov. Ugotovili so, da ima Sonce okrog 36% vodika in temu odgovarja temperatura središča, t. j. 20 milijonov stopinj. Središčne temperature zvezd so od 15 do 30 milijonov stopinj.

Kaj se dogaja v jedru zvezde, kjer se nahajajo plini pod velikanskim pritiskom na desetine milijonov atmosfer? Eddingtonova raziskovanja so pokazala, da so zvezde kot popolni plini in to zaradi popolne ionizacije v svoji notranjosti. Atom je pravzaprav velik prostor, v katerem je težko jedro in oblak elektrona. Zamislimo si to jedro kot kroglico svinca s premerom 1 cm, roj elektronov pa se giblje kot bombažaste kroglice v prostoru s premerom 1 km. Čeprav so dimenzije atomov v resnici šele desetmilijonski deli centimetra, je vendar med njegovimi sestavnimi deli mnogo prostora, skozi katerega lahko prehajajo drugi delci.

Velikanski pritisk v jedru zvezde pritegne atome v največjo bližino, a visoka temperatura jim daje veliko energijo gibanja. Zaradi tega prihaja do neprestanih trčenj, elektroni se trgajo in ustvarjajo tako imenovani elektronski plin, v katerem hite težka jedra brez elektronov. Tako je nastala popolna ionizacija. Pri tem dobivajo lahki elektroni in težka jedra veliko energijo gibanja, ker preprečujejo da se zvezde zaradi pritiska gornjih slojev ne zrušijo same vase.

Iz radioaktivnih pojavov smo spoznali, da jedra nekaterih atomov razpadajo in da pri tem sprostijo energijo. Del mase pa izgine. Masa se pretvarja v žarke po Eisensteinovi formuli E—mc^2, kjer je —m— masa in —c— brzina svetlobe. Vsak kv.cm površine Sonca izžareva v eni sekundi 10 HP energije. Ker je ta energija težka, jo lahko izrazimo kot maso. Tako dobimo, da izgubi Sonce v vsaki sekundi nad 4 milijone ton svoje mase. Če bi se vsa njegova masa pretvorila v energijo, tedaj bi Sonce sijalo še petnajst bilijonov let tako kot sedaj. Radioaktivno razpadanje ne bi moglo nadomestiti iztrošeno energijo Sonca, ker to razpadanje ni odvisno od temperature.

Končno se izvori energije zvezd lahko zreducirajo na transmutacijo elementov v notranjosti zvezde. V začetku življenja zvezde, medtem ko ima še majhno gostoto, se ustvarja energija s kontrakcijo. Šele ko je gostota dovolj narastla in je temperatura središča dosegla 400.000 stopinj, se prično reakcije jeder. Protoni spadajo v denterij, izotop vodika in helij. Pri tem nastaja helij in se izloča pozitron, ki ne more dolgo obstajati sam, temveč daje v združitvi z elektronom gama-žarke. Ko sta denterij in helij 3 potrošena, nastaja zastoj v transmutaciji, toda zvezda se še nadalje krči in dosega temperaturo 2 milijona stopinj. Protoni sedaj spadajo v litij in ponovno se razvija helij. Potem ko se je litij potrosil, in je zvezda dosegla s krčenjem temperaturo 3,5 milijonov stopinj, nastane tretja faza, v kateri protoni združujoč se z berilijem proizvajajo bor. V četrti fazi, pri temperaturi 5 do 9 milijonov stopinj, nastaja iz protona in bora helij. V vseh teh procesih se velikanska količina energije osvobaja in se prenaša od sloja do sloja na površino zvezde.

Ti procesi se dogajajo v zvezdi, ko je še mlada. Ko je njen razvoj dosegel stanje normalnih zvezd, kot je Sonce in je temperatura središča narastla na 15 do 18 milijonov stopinj, se je izvršila vrsta reakcij, ki si neposredno slede druga drugi. V tej reakciji sodeluje tudi ogljik, ki pa samo posreduje pri transmutaciji vodika v helij.

Dokler je v zvezdi vodik, se ta pretvarja s pomočjo ogljika pri temperaturi 18 milijonov stopinj v helij. Procesi trajajo zelo dolgo in naše Sonce lahko pri 30% vodika lahko še 12 od 15 milijard let enako sveti. Če temperatura naraste, se proces močno pospeši.

To razlago o izvoru energije zvezd sta utemeljila Bethe in Weisseacker, Gamov pa je na tej osnovi izpeljal svojo razlago o razvoju zvezd.

POGLED NA TRST

Foto Magajna

IZ SPOMENICE OBČINSKEGA SVETA IZ LETA 1912 V OBČINI GRMEK

VSI PREBIVALCI SO SLOVENSKE NARODNOSTI

in vendar so bile šole italijanske - Na sodišču v Čedadu in Vidmu so morali imeti tolmača, kajti beneški Slovenci ne razumejo italijanščine - Današnja vlada, kakor njene predhodnice, tega dejstva noče uvideti

O Beneški Sloveniji smo že dostikrat pisali in vedno smo poudarjali mačehovski in celo sovražni odnos Italije do nje. Gospodarsko zapostavljanje Beneške Slovenije ter raznarodovanje ni samo sedaj v praksi, ampak se je začelo z dnem, ko je Beneška Slovenija 1866. leta bila priključena Italiji.

Spomenica, ki jo je občinski svet občine Grmek 7. januarja 1912. leta predložil videmskemu prefektu Brunaltiju ter narodnemu poslancu rimskega parlamenta baronu Morpurgu nam našo trditev najjasneje potrjuje. Spomenica je razdeljena na tri dele, in sicer na vprašanje cest, vprašanje trgovine ter vprašanje šolstva. V glavnem se bomo pomudili na vprašanju cest in šolstva.

Spomenica v svojih prvih odstavkih opisuje obseg občine ter pravi: «Občina leži večinoma v goratem predelu, njena površina meri 1.570 ha ter ima 1.700 prebivalcev, **ki so vsi slovenske narodnosti in jezika**, in istih običajev in navad kot prebivalstvo čez mejo, prebivalstvo istega porekla in istega jezika obmejnega avstroogrskega cesarstva.» Spomenica nato govori o slabih cestah, ki so v glavnem samo steze, kozje steze ter redko kaka cesta, ki pa je zaradi slabega stanja neprehodna. Občina prosi za to pomoči, da bi se te ceste spravile v vsaj primerno stanje, da bi se poljedelski ter gozdni pridelki mogli odvažati na tržišča v Čedad in druga mesta. Po teh poročilih je prebivalstvo že večkrat prosilo za pomoč ter izdelovalo načrte za to. Prošnje so vlagali že 1906. in 1908. leta, toda vse je ostalo le na papirju; od strani italijanske oblasti ni bilo nikakega odgovora. Kar si je prebivalstvo samo zgradilo s prostovoljnim delom je končno bilo storjeno, toda minimalne vsote, ki jih je občina prosila, ni dobila. Zaradi tega je zelo trpelo gospodarsko in socialno stanje prebivalstva. V primeru nesreče in bolezni so bili prebivalci prepuščeni samim sebi, kajti prometna sredstva niso dovoljevala prevoza, dočim v vsej občini ni bilo zdravnika.

Kakor danes, že takrat so beneški Slovenci prepričevali višje oblasti, kako nujna je prometna zveza z mesti in kake gospodarske ugodnosti bi ta imela za prebivalstvo.

V spomenici občinski svet navaja kot primer mnogo boljšega gospodarskega stanja ter splošne gospodarske politike na ozemlju, ki je pod avstroogrsko upravo, kjer se grade ceste, telefonske ter telegrafske zveze, kjer so avtobusne ter avtoprevozniške zveze že uvedene, medtem ko si v italijanskem delu Benečije ne morejo pomagati niti v največjih nesrečah. Kot primer navaja 7 žrtev iz Prosnida, ko so morali za reševanje teh žrtev izpod plazov klicati telefonsko pomoč čez Avstrijo, namreč čez Kobarid in Gorico v Videm.

Kot enako težek problem in zapostavljanje Beneške Slovenije spomenica navaja vprašanje šolstva. Najbolj značilno pri tem je, da neposredno trdi, da so vsi prebivalci slovenske narodnosti ter da morajo učitelji in učiteljice porabiti ogromno svojega časa ne v poučevanju otrok, pač pa v najenostavnejšem razlaganju posameznega pojma, kajti nihče otrok in ne samo otrok, ampak tudi starejših, ne razume italijanščine. Spomenica navaja razne vzroke temu stanju ter se sprašuje:

«Kaj je napravila vlada od 1866 do danes za našo Slovenijo? Občinski proračuni posameznih občin potrjujejo dejstvo, da je, razen malih izjem, poučevanje v osnovnih šolah do pred kratkim bilo plačano s smešno plačo od 50 do 300 lir. Uspeh tega je bil odgovarjajoč temu.»

«In kje je bil in kje je še danes ta pouk? V majhnih prostorih, ki so gotovo vse kaj drugega kot zdravi. Mala sobica z 32 kub. metri prostornine z dvema okencema to je šolska soba v Topolovem. Osnovna šola v Zavrtu je prava bajta. V Platcu in Klodiču so razmere le malo boljše kot v prejšnjih dveh primerih. Enako je v vsej občini Grmek. Sicer je vsa Beneška Slovenija v enakih razmerah in potrebe Slovenije se nikoli niso upoštevale, kakor bi morale».

V spomenici prosi občinski svet, naj jim oblasti priskočijo na pomoč, kajti tudi oni imajo pravico živeti enako življenje kakor ostalo prebivalstvo Italije.

Italijanski publicist Giulio De Frenzi je v nekem svojem dopisu v Giornale d'Italia objavil sledeče: «Proti Sv. Lenartu italijanski jezik postane dejansko tuj jezik (kvečjemu kdo razume furlanski dialekt).

Vzrok tej žalostni pomanjkljivosti v osnovni šoli je nezanimanje naših vladnih oblasti. Redke in slabo uspevajoče šole obtežujejo s svojim bremenom občinske proračune teh hribovskih občin. Pomisliti moramo, da bi morala sprejeti vsaka šola, če hočemo imeti dober uspeh, čim manjše število otrok; vsaka učiteljica se namreč ne more zadovoljiti s poučevanjem abecede in poštevanke, ampak je prisiljena razlagati in prevajati besedo za besedo iz slovenščine v italijanščino, vse kar poučuje, kajti sicer je vse njeno delo zaman...! Država mora zato poseči vmes in zgraditi šole ter paziti na šole same, izboljšati pogoje učnega osebja, ki je prisiljeno na dvojni napor in ki ima posebno odgovornost, do katerega pa služhena Italija ne kaže nikakega razumevanja.» Vse to trdi De Frenzi, italijanski publicist.

Spomenica navaja še drugi primer ter trdi, da je dovolj prisostvovati kaki razpravi med Slovenci na sodišču v Čedadu ali na sodišču v Vidmu, kjer morajo uporabljati tolmača, kajti Slovenci ne razumejo italijanščine.

Kakor se je pred petdesetimi leti Beneška Slovenija težko prebijala skozi gospodarske težkoče zaradi zapostavljanja od strani italijanskih oblasti in kakor se je slovenski otrok, ki se je hotel naučiti vsaj abecede in poštevanke, moral mučiti v nezdravih in neprimernih prostorih z italijanskimi učiteljicami, ki slovenščine niso znale, tako mora danes beneški Slovenec ponovno prosjačiti za najmanjšo drobtino iz Rima, slovenski otrok pa se potujčuje še naprej v enakih razmerah kot tedaj. Demokratičnosti posameznega režima ne cenimo po tem, da nosi tak naslov, ampak po njegovem dejanskem izvajanju demokracije. Če beneški Slovenec plačuje davek in vse dajatve, ki jih država zahteva od njega, ima zato tudi pravico, da od tega nekaj dobi. Na drugi strani pa ima otrok pravico, da se uči svojega materinega jezika ter osnovnega znanja v svojem jeziku.

Leta 1912. so beneški Slovenci trdili, da so Slovenci, kakor so dejansko bili, italijanski publicist, ki smo ga omenili, in katerega omenjajo beneški Slovenci v svoji spomenici, je tudi prišel do enakega zaključka. Današnja vlada pa, kakor njene predhodnice, dolga desetletja nazaj tega noče uvideti. Raznarodovanje, ki v primeru Beneške Slovenije predstavlja pravi genocid, gre po vseh «krščanskih» načelih svojo pot. Do kdaj misli italijanska vlada nadaljevati s tem svojim početjem? Beneški Slovenci so se v času narodnoosvobodilne vojne uprli in pokazali konkretno svojo nacionalno zavest, po vojni to izpričujejo vsak dan. Čas bi bil že torej, da tudi v Rimu spremenijo svoj odnos.

DVE NEDELJSKI KULTURNI PRIREDITVI NA PODEŽELJU

Nastop otrok iz vrtca v Rocolu

V nedeljo smo imeli na podeželju dve kulturni prireditvi: popoldne nastop otroškega vrtca v Rocolu, zvečer glasbeno umetniški nastop Prosvetnega društva «Ivan Vojko» Prosek-Kontovel. Po svojem pomenu sta pravzaprav dopolnjevali ena drugo; obe sta prikazovali lepoto in izrazno silo slovenske pesmi in besede.

In kako je pri nas to potrebno, nam prepričljivo pove otroška prireditev pri Lovcu.

Tam gori ima namreč že nekaj let svoje prostore rocolski otroški vrtec. Dasi ni čisto v središču Rocola, je dobro obiskan in so starši navezani nanj. To nam dokazuje število otrok, zlasti pa vsak otroški nastop, ki ga vrtec pripravi.

Kot na prejšnjih prireditvah in tudi na nedeljski, ni rocolski otroški vrtec razočaral svojih poslušalcev. Pod vodstvom svoje učiteljice Vide Verkove so otroci podali štirinajst točk, skrbno pripravljenih in marsikje tudi izvirnih v domisleku. Verkova ima vsekakor srečno roko pri izbiri gradiva in pri oblikovanju živega materiala. Čudovito je to, da otroci naravno igrajo, ker je njihova igra na odru nadaljevanje njihovih šolskih iger. Čudovito pa je to, česa vsega ne zna izvabiti iz njih in kako ume potem nazorno podati. Otroci si na ta način mimogrede prisvajajo vrsto novih pojmov in imen, naučijo kretanja in govora. Prav posebno pa je treba omeniti njihovo čisto pravilno izgovarjavo tako v posameznih recitacijah in zbornih recitacijah ter v petju. Kdor jih je slišal, mora priznati, ne le da so se veliko naučili, občutiti mora vso lepotno ubranost slovenščine. Naravno je, da se doma tako ne govori in se uporablja narečje. Ni pa to nobeno opravičilo, da se doma zaradi tega slovenski jezik zanemarja in ga nadomesti z italijanskim tržaškim narečjem. Tako ljudje to stvar razlagajo in zagovarjajo. Korenine tega zla so globoke. Toda, če jih premeriš, ne moreš nikoli odpustiti tistim staršem, ki tako ravnajo in ki s takega slovenskega vrtca pošljejo otroke v italijansko šolo. Obtožuješ jih ne le v imenu slovenskega življa v Trstu in njegove borbe, temveč tudi v imenu otrok. Namesto, da bi v materinem jeziku napredovali in se naučili še vsaj dva druga, obstanejo po krivdi lastnih staršev le pri italijanščini, iziroma pri italijanskem tržaškem narečju.

"Ivan-Vojko„ nastopa z "Lojtrco„

Glasbeni pevski nastop Prosvetnega društva Ivan-Vojko Prosek-Kontovel je obsegal spevoigro «Lojtrca» in tri pevske točke moškega in mešanega pevskega zbora.

Zamisel domačina, znanega folklorista Lojzeta Cijaka in pevovodje Viktorja Cermelja ni le izvirna, temveč tudi v celoti posrečena. Zadela je bistvo tega, kar se našim ljudem hoče in proniknila v njihovo duševnost, ki se najbolje odraža prav v narodni pesmi.

Bližina mesta, tuji vplivi, predvsem pa dolgoletno suženjstvo so nam narodno pesem nekoliko oddaljili. Marsikakšen biser se je izgubil in ko se je po vojni spet našel, mladina ni poznala njegove vrednosti. Zato je tudi ugovarjala, ko je zbor segel po narodni pesmi in ni razumela pomena, ki ga je le-ta imela na vso našo umetno glasbeno tvornost. To je bilo tisto osnovno, ki je Lojzetu Cijaku in Viktorju Čermelju navdihnilo zamisel, da sta narodne pesmi povezala in jim dala tako še na odru pridih resničnega življenja.

Zgodba se dogaja na vasi «v starih dobrih časih», ko je še nočni čuvaj s pesmico oznanjal polnoč in klical kmete, mandarjerje in ribiče. Mesečna noč, ustvarjena nalašč za to, da si mladi ljudje razodenejo svoja ljubezenska hrepenenja. Strogi očetje in resne matere spočetka nasprotujejo, nazadnje morajo kot vselej popustiti. Vse to se odvija pred teboj in zaživi kot je živelo nekdaj, ker je zlito v zlato posodo narodne pesmi. Nje lepota in čustveno bogastvo akordov pa sta neminljiva.

Prvotno je imela spevoigra «Lojtrca» samo eno dejanje. Za nedeljski nastop, ki je bil po vrsti že tretji, sta prireditelja dodala še eno. Večerno nastrojenje in poezija mesečne noči, je v tem podčrtano. Vas pa s svojimi vsakodnevnimi opravki dobiva tako svojo zaokroženo podobo. In nad vsem plava pesem, ko spremlja vaščane v dobrem in zlem, v veselju in žalosti.

Prireditelja, ki sta v skladno celoto zbrala okoli šestdeset narodnih pesmi, sta ustrezno zamisli «Lojtrce», nočnega vasovanja in fantovskih šal, odbrala nagajive, prešerne, sanjave. Še mnogo mnogo je tako moralo ostati izven tega izbora. Izbor teh šestdesetih pesmi, iz katerega je nastala spevoigra «Lojtrca» pa zlasti mladini kaže na lepoto ostalih, v katerih narod izraža svojo bolečino, svoje trpljenje, pa tudi svoje skupno narodno gorje. Spričo naše posebne usode, ki jo mi zapadni drobni Slovenci tako bridko in globoko občutimo, se te pesmi kar same ponujajo za nov obsežnejši scenarij. Morda nam ga naš folklorist Lojze Cijak še kdaj napiše in morda nas Prosvetno društvo Ivan-Vojko spet kdaj tako prijetno preseneti. Dokazalo je, da tudi pevsko zmore veliko in da razpolaga z dobrim pevskim materialom.

Novost nadeljskega nastopa je bilo tudi sodelovanje domačega orkestra pod vodstvom Adija Daneva. Spremljal je celotno spevoigro in nemalo pripomogel k njenemu blestečemu uspehu.

Bržkone bo kontovelsko prosvetno društvo Ivan - Vojko s svojo «Lojtrco» zadovoljilo prihodnjo nedeljo v Avditoriju tudi mestne poslušalce in zadostilo tudi njihovemu umetniškemu okusu. Ali «Lojtrca» bi morala ne-le v Trst, temveč po vsem našem podeželju. Zlasti bi morala tja, kjer se pozablja, kakšne umetniške zaklade imamo Slovenci v naši narodni pesmi.

Poletje prihaja! Kontovelčani in Prosečani na veselo nedeljsko romanje! Veliko boste dali in prav tako kot doma, tudi veliko prejeli.

MARA SAMSA

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Vremenska napoved za danes: pretežno oblačno s krajevnimi padavinami. — Temperatura brez spremembe. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 20; najnižja 14.8 stopinj.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 14.00: Koncert sopranistke Ondine Otta. 19.00: F. S. Finžgar: «Pod svobodnim soncem». — **Trst II.:** 18.15: Beethoven: Koncert za klavir št. 1. 21.30: Koncert violinista prof. Karla Sancina. — **Trst I.:** 18.00: Prenos iz Avditorija. — **Slovenija:** 12.00: Lahka slovenska orkestralna glasba. 20.00: V. Habian: Zemlja.

NAJMOČNEJŠA ATOMSKA EKSPLOZIJA NA AMERIŠKI CELINI

„Nobenega ranjenca, vsi zadovoljni"

Svetloba v trenutku detonacije stokrat močnejša od sončne luči; Američani so si jo ogledali na televizijskih sprejemnikih

LAS VEGAS, 22. — «Javna» atomska bomba je bila danes sprožena v Yucca Flatu ob 18.30 po našem času.

Bomba je bila odvržena z letala vrste B 50. V 30 sekundah po eksploziji se je dvignil nad puščavo oblak rožaste barve. Za bombnim letalom, ki se je pojavilo nad področjem četrt ure prej, sta letela dva popolnoma enaka zrakoplova s kontrolnimi napravami. Še bolj zadaj je letelo četrto letalo z merilnimi napravami.

Do eksplozije je prišlo okrog 1050 m nad ciljem. Od letala do detonacijske točke je bomba padala 42 sekund. Oblak je bil docela drugačne barve kakor pri poizkusu na Bikinih. Karakteristična goba je v treh minutah postala popolnoma bela in se dvignila nad 10 tisoč metrov visoko. Šele po sedmih minutah so v Nevadi začutili rahle tresljaje.

Svetloba današnje atomske eksplozije, ki predstavlja najmočnejšo, kar jih je bilo do sedaj sproženih na ameriški celini, je bila vidna do 120 km daleč. Eksperiment so gledali v New Yorku na televizijskih sprejemnikih, kjer je bil jasno viden tudi ogromen oblak.

Današnji poizkus je imel namen prikazati hipno uničenje sovražnih položajev, komunikacijskih in cestnih mrež, ki naj bi jih takoj po eksploziji zasedle pehotne čete v sodelovanju s padalci. Tako naj bi trajala bitka le nekaj ur, medtem ko bi z drugačnim orožjem zahtevala tedne in tedne z ogromnimi izgubami moštva in materiala.

Po poročilu «United Pressa» predstavlja ta bomba atomsko orožje, ki je namenjeno uničevanju nasprotnikovih pehotnih čet. S tem orožjem bo mogoče v najkrajšem času likvidirati množično nasprotnikove sile in zavzeti življenjsko važne položaje nasprotnika z najmanjšimi izgubami ter s tem skrajšati vojno. Odveč bodo odslej priprave, dolgotrajna bombardiranja in topniško streljanje za uničenje sovražnih položajev. Vse to bo opravila atomska bomba. Počasno napredovanje pehote pod sovražnim ognjem ne bo več potrebno. Vojska bo napredovala in zasedla položaje, čim bodo registratorji «Geiger» ugotovili, da je mogoče korakati preko bombardiranega ozemlja. Civilno prebivalstvo ne bo trpelo kakor v pozicijskih, več tednov trajajočih borbah.

Znano je prepričanje gen. Mac Arthurja, ki je dejal, da bi bila vojna na Koreji že zdavnaj končana, ako bi bile uničene nasprotnikove letalske baze, kajti zelo verjetno je, da letalski položaji, od koder se dvigajo severnokorejska letala, niso v bližini velikih mest. Najmanj so od njih oddaljeni okrog 15 km, kar že zadostuje za varnost pred tresljaji, nepopisno vročino in smrtonosno radioaktivnostjo atomske eksplozije na odprtem terenu. To pomeni, da civilnemu prebivalstvu ne bo težko privaditi se na bližnje eksplozije, sodeč vsaj po opozorilu komisije za atomsko energijo glede zavarovanja oči. Opazovalci v Las Vegasu, pravi opozorilo, vedo, da je v jasnem, lepem vremenu svetloba ekspozije jasno vidna kakih 80 milj daleč brez škode za vid. Toda do oddaljenosti 30 milj obstaja nevarnost začasne slepote, ako oči niso primerno zavarovane. Komisija dodaja, da je svetloba v trenutku detonacije stokrat jačja od sončne, vse do daljave pet in pol milj.

Eno uro po eksploziji je poveljnik šeste ameriške armade gen. Joseph Swing izjavil, da ni nihče od vojakov, ki so prisostvovali eksperimentu, bil ranjen in da so vsi zadovoljni. Opazovalci in vojaške čete so čutili močan tresljaj vse do 15 km oddaljenosti.

Upori v ameriških jetnišnicah

RAHWAY, 22. — Uporniki v državni jetnišnici v Rahwayu (New Jersey) so včeraj zavrnili ponudbo miru in so odločeni vztrajati, dokler ne bodo sprejete vse njihove zahteve. Oblasti so obljubile, da bodo ustregle eni izmed zahtev jetnikov, to je, da bodo preiskani posamezni primeri in da bodo nekateri zaporniki, upoštevajoč njihovo lepo vedenje, izpuščeni na svobodo, zavrnjena pa je bila zahteva jetnikov, da se jim prizanese tudi zaradi upora. Državni funkcionarji so se ves dan pogajali s sedmimi zaporniki, ki so zastopali ostale upornike, zabarikadirane v drugem nadstropju jetnišnice.

Dokaj več skrbi povzroča oblastem vstaja zapornikov v jetnišnici v Jaksonu. Tu se je uprlo več tisoč jetnikov in včeraj je prišlo med njimi in policijo do pravcate bitke, pri čemer je bil ubit en zapornik. Proti večeru se je po živahnem streljanju in zaradi požara, ki je povzročil dva milijona dolarjev škode, predalo dva tisoč jetnikov. Devet jetnikov je bilo ranjenih, vendar se v enem izmed predelov istega poslopja jetnišnice še vedno upira 161 zapornikov, ki — imajo pri sebi devet stražnikov in jih držijo kot talce. Druga dva stražnika so glede na njuno starost izpustili. Vztrajajoči zaporniki so po večini osebe, obsojene zaradi homoseksualnosti in duševni neuravnovešenci.

Poročajo, da je izbruhnil upor tudi v poboljševalnici v Joniji, kjer je 300 pripornikov pričelo danes popoldne razsajati v stavbi in razbijati stekla. Podrobnosti o tej vstaji niso znane, vendar trdi poročilo, da je položaj zelo napet. Na drugi strani pa javljajo, da so se uporniki v Rahwayu pričeli pogajati z direkcijo jetnišnice, ker jim je bilo obljubljeno, da bodo sodne oblasti uvedle proiskavo glede notranjih prilik v njihovi jetnišnici.

RAHWAY, 22. — 231 jetnikov jetnišnice v Rahwayu, ki so se zabarikadirali v spalnicah, se je danes popoldne predalo in izpustilo osem stražnikov, ki so jih držali kot talce.

MIROVNA POGAJANJA NA KOREJI

Upanje v premirje kopni

PAN MUN JOM, 22. — Upanja na zaključek premirja na Koreji so danes skorajda splahnela, kajti tako severnokorejska propaganda kakor poveljstvo Združenih narodov zavračata prejšnja zagotovila, da bi lahko v kratkem prišlo do miru. General Ridgway je včeraj izjavil, da je postalo upanje na premirje zelo negotovo.

Radio Peking zatrjuje danes, da je Washington razširil umetni optimizem, s katerim je hotel zamegliti oči nestrpnim zaveznikom, ki želijo, naj bi se OZN odrekel zahtevi o prostovoljni repatriaciji ujetnikov. Nadalje obtožuje radio Peking Združene narode, da pritiskajo na ujetnike naj podpisujejo protikomunistične peticije. Kakor znano, pa je gen. Ridgway v tej zvezi izjavil, da zavezniki ne bodo žrtvovali osnovnih principov in zahtev — med temi prostovoljna repatriacija ujetnikov — samo zato, da bi čimprej rešili sporno vprašanje.

Na današnji seji podkomisij je severnokorejski delegat prebral pripravljeno izjavo, ki zahteva od Združenih narodov, naj se «odrečejo iluzijam» glede omejitve gradnje letališč, in vztraja na tem, da se SZ vključi v nevtralne nadzorstvene skupine. Na severnokorejske izjave je polk. Darrow odločno odvrnil: «Vaše izjave kažejo jasno, da ne prihajate na te konference zato, da bi se pogajali o premirju». Po 16 minutah brezuspešnih razgovorov so se pogajajoči odločili, da se sestanejo zopet jutri.

Častniki vrhovnih poveljstev, ki se tajno razgovarjajo o izmenjavi vojnih ujetnikov, so imeli danes sejo, ki je trajala eno uro in 40 minut.

Sudansko vprašanje

predstavlja največjo težavo v angleško-egiptovskem sporu

LONDON, 22. — Zunanji minister Eden se je danes popoldne ponovno sestal z guvernerjem Sudana in z angleškim poslanikom v Kairu.

Pooblaščeni krogi demantirajo vesti, po katerih naj bi obstajali nesporazumi med guvernerjem in poslanikom. Vsekakor pa je resnica, da sta na razgovorih z zunanjim ministrom Edenom Ralph Stevenson in Robert Howe zastopala docela nasprotni stališči in da to niti nista njuni stališči.

Poslanik v Kairu mora namreč do podrobnosti opisovati mišljenje Egipčanov in navesti nevarnosti, ki bi lahko s tem v zvezi nastale, ter iskati zaradi tega rešitev, ki naj bi končno zadovoljila egiptovsko vlado. Z druge strani pa mora sudanski guverner zunanjemu ministru točno opisati razpoloženje Sudancev. V okviru teh poročil bodo morali potem Eden in njegovi svetovalci iskati primerno rešitev. Vsekakor pa se zdi, da okolnosti, akoravno niso povoljne, niso tako napete kakor v času, ko je bila v Egiptu na oblasti vafdistična stranka. Poleg tega bo treba najti način, ki bi omogočil izvedeti mišljenje Sudancev glede suverenosti kralja Faruka nad tem ozemljem.

Toda najti tak način bo v praksi skorajda nemogoče, kajti nekakšnega plebiscita ni mogoče izvesti v državi, kjer večina prebivalstva ne zna čitati. Kljub temu zatrjujejo dobro obveščeni krogi, da ima Eden trden namen, priti do sporazuma glede bodočnosti sudanske države, kar predstavlja v angleško-egiptovskih odnosih še vedno najtežje vprašanje. V zvezi s tem imajo namen, poklicati v London sudanske delegate, ki naj bi kot tolmači tamkajšnjega javnega mnenja pri razgovorih pojasnili stvarni položaj v njihovi državi.

Iz Kaira poročajo, da sta prispela tja dva visoka ameriška funkcionarja, ki imata namen, proučiti možnosti tehničnega sodelovanja med Egiptom in ZDA na podlagi četrte točke sporazuma, ki je bil podpisan med obema vladama lansko leto.

Egiptovska vlada je naročila v Duesseldorfu večje množine industrijskih strojev v vrednosti 18 milijonov egiptovskih funtov. Ti stroji bodo montirani v industrijskih zgradbah v Kairu in Asuanu in bodo namenjeni predelavi železne rude, ki jo Egipt pridobiva na področju Asuana. Tovarne bodo pričele obratovati leta 1956.

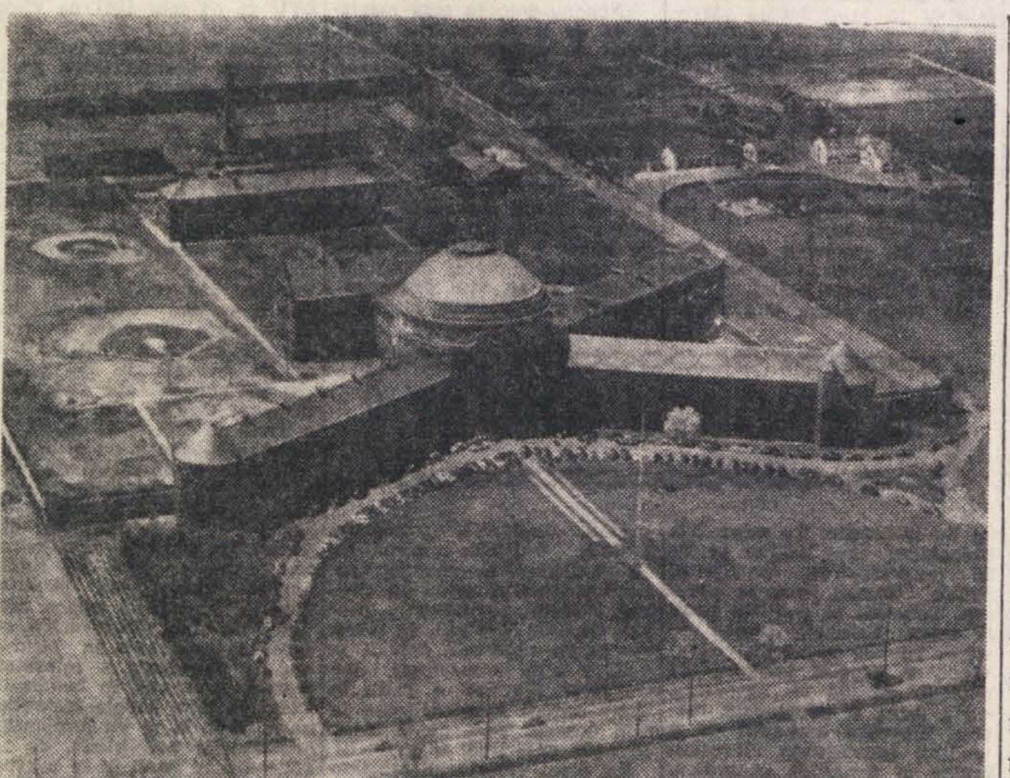

V zadnjih treh tednih je prišlo v jetnišnicah države New Jersey do petih uporov. Gornji posnetek kaže jetnišnico v Rahwayu, kjer se je 17. aprila uprlo 232 zapornikov in si kot talce pridržalo devet jetniških stražnikov. V zadnjem, desnem krilu poslopja so vidni kosi rjuh, ki so jih jetniki izobesili in nanje napisali svoje zahteve.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.00: «Veliki Caru» Mario Lanza.
Excelsior. 15.30: «David in Betsabea», G. Peck.
Nazionale. 16.15: «Prikrivanje» Spencer Tracy.
Fenice. 16.30: «Nebesna pota», J. Wymar in V. Jonhson.
Filodrammatico. 16.00: «Osvajalci Sirte», J. Payne.
Arcobaleno. 16.00: «Krilati vragi» J. Wayne.
Astra Rojan. 16.30: «V imenu ljubezni», S. Hayward.
Alabarda. 16.00: «Tomahavk», Y. De Carlo.
Armonia. 15.30: «Preža na dnu», T. Power.
Ariston. 16.00: «Življenje dam za tvojega sina», D. Lynn.
Aurora. 16.00: «Ana, vzemi puško», B. Hutton.
Garibaldi. 15.15: «Mušketir — fantom», N. Bastimo.
Ideale. 16.00: «SOS — džungla», V Grey.
Impero. 16.00: «Dunajska kri», W. Fritsch.
Italia. 16.00: «Deklica z Donave», Marina Rökk.
Kino ob morju. 16.00: «Ljubezen in sreča».
Moderno. 16.00: «Nevihta na Indijskem oceanu», B. Crawford.
Savona. 15.00: «Ključ mesta», C. Gable.
Viale. 16.00: «Pes zaročenke», F. Straser.
Vittorio Veneto. 15.30: «Prostor pod soncem», M. Clift, Taylor.
Azzurro. 16.00: «Sedaj te ljubim», Alida Valli.
Belvedere. 16.00: «Rdeča čarovnica», J. Wayne.
Marconi. 16.00: «Trije dnevi slave», E. Flynn.
Massimo. 16.00: «Hotel Sahara», Y. de Carlo.
Novo cine. 16.00: «Ubežniki iz Dune».

ŠPORTNI DNEVNIK

V MILANU SE DANES ZAČNE MAIRANOV KOŠARKARSKI TURNIR

ŠEST DRŽAV V BORBI ZA EN SAM POKAL

Zaradi stavke časopisne agencije ne vemo razporeda tekem Jugoslavija poleg Italije najresnejši favorit za zmago

MILANO, 22. — Danes se začne v Milanu veliko mednarodno košarkarsko tekmovanje za Mairanov pokal. Na tem turnirju, ki predstavlja nekakšno uverturo evropskega formata k helsinški olimpiadi, bodo nastopile reprezentance šestih držav: Francije, Jugoslavije, Turčije, Švice, Grčije in Italije. Borba za prvo mesto bo predvsem med Italijo in Jugoslavijo, resno pa bi lahko posegla vmes tudi Francija, ki je svoje pomlajeno, «perspektivno» reprezentanco spravila na več kot zadovoljivo raven. Za četrto mesto se bosta borili Turčija (pred dnevi poražena v Jugoslaviji) ter Švica, ki je v zadnjem letu mnogo napredovala. Grčija se bo morala zadovoljiti z zadnjim mestom kljub temu, da puščamo presenečenjem odprta vrata.

Lansko leto je na tem turnirju zmagala Italija; v zadnji tekmi je premagala Francijo z rezultatom 48-38. Italijani so zmagali petkrat, Francija štirikrat, Jugoslavija trikrat, Turčija dvakrat, Holandska enkrat. Brez točk so ostali Svicarji.

Letos je stanje v evropski košarki nekoliko spremenjeno. Lahko rečemo, da se je izboljšala Jugoslavija in da sta Francija ter Italija nekoliko izgubili zaradi zamenjave mest med staro in novo gardo. Mladi moštvi obeh držav sta lansko leto izgubili proti Jugoslaviji. Italija je za Mairanov turnir sicer zopet uvrstila v ekipo svoje ase Stefaninija, Romanuttija in še nekatere druge, vendar je od 14 igralcev tudi šest novincev, ki so začeli svojo mednarodno kariero po večini na turnirju v Carigradu.

Kot smo že rekli, bo borba huda in negotova do konca. Poleg stvarne kvalitete moštev bo odločala tudi izdržljivost (Ahilova peta Jugoslavije), nadalje občinstvo, vreme in kot se zgodi navadno poleg sodnikov še sreča. Upamo, da bo na turnirju najmanj občutiti oba poslednja malo simpatična faktorja.

Vsa moštva so že v Milanu. Jugoslovani in Turki so skupno prispeli v ponedeljek zvečer, isti dan zjutraj so dopotovali Grki. Tudi Francozi in Svicarji so si že ogledali prizorišče bojev — milanski «Palazzo del Ghiaccio» (Ledena palača).

Postave moštev:

FRANCIJA: *Blanchard, Bertorelle, Gominon, Haudegand, Le Bitoux, Marsolat, Pelacin, Pontais Bernard, Pontais Gerard, Rey, Sahy, Schlupp, Théron Henry, Théron Regis.*

GRČIJA: *Apostolidis, Arvanitis, Carolis, Cholivas, Lambrou, Manias, Mathéou, Milas, Papadimas, Roubanis, Spanondakis, Syefanidis, Taliadoros.*

ITALIJA: *Bongiovanni, Cerioni, Checchi, De Carlis, Ferriani, Margheritini, Minelli, Pagani, Presca, Ranuzzi, Rapini, Romanutti, Rosolen, Stefanini.*

JUGOSLAVIJA: *Andrijašević, Blagojević, Bjegojević, Demšar, Engler, Gec, Jovanović, Kalember, Kristančič, Lovci, Marjanović, Novaković, Popović, Sokolović, Stanković.*

SVICA: *Albrecht, Balmelli, Bossy, Chiappino, Cottier, Domenjoz, Etter, Gujer, Moyet, Prahin, Piaget, Redard, Schmied.*

TURČIJA: *Alkan, Dincer, Granit, Gulcelik, Gunduz, Okaya, Partoner, Selduz, Sevin, Sonmez, Tezol, Uras, Yalim.*

Čiščenje na Kitajskem

HONG KONG, 22. — Radio Peking javlja, da je Mao Tse Tung s posebnim dekretom določil smrtno kazen, odnosno dosmrtno ječo za komunistične funkcionarje, ki bi se zapletli v korupcijo. Odločbo je potrdil preteklo soboto najvišji organ rdeče Kitajske, t. j. državni svet centralne ljudske vlade.

Tajlandska policija javlja, da se je na Kitajskem pojavila «tretja sila», ki je nasprotna tako Mao Tse Tungu kakor tudi Čang Kajšku. To novo gibanje naj bi podpirali kitajski finančni mogotci v Tajlandiji. Od tu so že odposlali po tajnih poteh nekaj svojih ljudi v Bangkok, kjer naj bi vodili propagando med kitajskim ljudstvom.

NEW YORK, 22. — Prvak peresni teži Sandy Saddler je bil včeraj na naboru ter potrjen k vojakom. Poslan je bil takoj na vojaško vežbališče Kilmer v New Jerseyu.

VELIK MEDNARODNI ŠAHOVSKI TURNIR V BEOGRADU

STOLZ IN PILNIK na vodstvu po II. kolu

V Beogradu se je v nedeljo začel mednarodni šahovski turnir, na katerem sodeluje 9 tujih in 11 domačih šahovskih mojstrov. Udeleženci turnirja so uvrščeni v turnirsko lestvico po naslednjem vrstem redu: Nedeljković, Porecca (Italija), Golombek (Anglija), Pirc, Alexander (Anglija), Germek, Lobb (Svica), Gruenfeld (Avstrija), Karaklajić, Andrić, O'Kelly (Belgija), Matanović, Udovčić, Puc, Stolz, (Švedska), Milić, Fuderer, Bogoljubov (Zahodna Nemčija), Pilnik (Argentina) in Janošević.

V I. kolu so se partije končale takole: Nedeljković-Janošević remi; Porecca-Pilnik 0:1; Golombek - Bogoljubov, prekinjeno v boljšem položaju za Bogoljubova; Pirc-Fuderer remi; Alexander-Milić remi; Germek-Stolz 0:1; Lobb-Puc remi; Gruenfeld-Udovčič 0:1; Karaklajić-Matanović remi; Andrić-O'Kelly prekinjeno.

Po drugem kolu vodita Stolz in Pilnik z dvema točkama. V drugem kolu sta porazila: prvi švicarskega mojstra Lobba, drugi pa Angleža Golombeka. Ostali rezultati: Matanović-Andrić 1:0, Bogoljubov-Pirc remi, Udovčić-Karaklajić remi.

ČETRTFINALISTI NOGOMETNEGA POMLADANSKEGA TURNIRJA ZDTV

Opčine, Sv. Ana, Zarja in verjetno Inter

OPČINE : ILIRIJA 5:0 (2:0). Tekma je bila zelo borbena in tehnično na višini. Pri stanju 2:0 za Opčine so nasprotniki zgrešili dve stoodstotni priliki; najprej Puntar B., nato pa še Bencan sta z razdalje 5 metrov streljala preko vrat. V drugem polčasu je tretji gol dosegel Korošec, ki je z glavo prestregel dobro streljan kot, četrti gol je z razdalje 15 m dosegel Sfiligoj in zadnjega Sosič. Dobro je sodil Soare. Zmagovalci so igrali v tej postavi:

Opčine: Purič, Locatelli, Sosič, Gava, Sosič, Dominicis, Korošec, Flamini, Sfiligoj, Skerlavaj, Milič.

SV. ANA : AURORA 6:0 (2:0). Aurora je pripeljala na igrišče moštvo z mnogimi rezervami, ki ni moglo uspešno parirati napade odlične Sv. Ane, zasluženega četrtfinalista tega turnirja. Gole so dali Del Zio 2, Leban, Zizzia, Giorgiutti in Bartoli po enega.

Sv. Ana: Petronio, Zok, Kemperle, Bisiacchi, Vatta, Lucan, Giorgiutti, Bartoli, Del Zio, Leban, Zizzia.

GIULIANA : INTER. Tekme niso odigrali, ker na igrišču ni bilo sodnika Blasona.

ZARJA : OLIMPIA 3:1 (1:1). Ves prvi polčas je tekma bila zelo izenačena. Prvi so prišli v vodstvo Bazovci, a je Olimpia s Sivinijem po desetih minutah izenačila. Z dvema goloma Počkarja in Križmančiča si je Zarja v drugem delu igre zagotovila vstop v nadaljnje tekmovanje. Sodil je brez napak Ponis. Postavi enajstorice:

Zarja: Križmančič, Scaramelli, Presel, Combi, Ballaben, Mandanici, Benet, Počkar, Križmančič F., Kalc, Lussi.

Olimpia: Zorzenon, Braico, Paolini, Bartoli, Perini, Rizzo, Giudice, Sivini, Rossi, Bartoli, Artusato.

Tekmo Giuliana : Inter bodo odigrali v petek na Opčinah. Večjo verjetnost za plasma v četrtfinale (do sedaj že: Opčine, Sv. Ana in Zarja) ima Inter, ki je v prvi tekmi zmagal z 2:0.

Tenis

Priprave jug. igralcev pred dvobojem s Finsko

BEOGRAD, 22. — Jugoslovanska teniška zveza je odločila, da ne odstopi od tekmovanja za Davisov pokal. Danes se je začel v Beogradu trening z izločilnim tekmovanjem, na katerem bodo izbrali novo moštvo.

Strokovnjaki menijo, da imata Palada in Petrovič dobre možnosti, da porazita Finsko v Helsinkih.

Smrt jugoslovanske padalke

BEOGRAD, 22. — Znana mlada in hrabra jugoslovanska padalska prvakinja Nada Vukčevič se je danes smrtno ponesrečila. Hotela je postaviti nov jugoslovanski rekord in je skočila z višine 6.500 metrov. Pri skoku pa se njeno padalo ni odprlo.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

306,1 m ali 980 kc-sek

SREDA, 23. aprila 1952

6.45 Jutranja glasba. 7.00 Poročila. 7.15 Jutranja glasba. 13.30 Poročila. 13.45 Lahka glasba. 14.00 Koncert sopranistke Ondine Otta. 14.35 Skladbe Emila Adamiča in Vasilija Mirka. 18.00 Iz del Claudea Debussyja. 18.30 Zabavne melodije onstran morja. 19.00 F. S. Finžgar: «Pod svobodnim soncem». 19.30 Poročila. 21.00 Poje komorni zbor RJCT p. v. M. Hasla. 22.00 Lahka glasba. 23.05 Zadnja poročila. 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

254,6 m ali 1178 kc

7.35 Poročila. 7.30 Jutranja glasba. 11.30 Zabavna glasba. Sodobna Anglija. 12.10 Za vsakogar nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Slavni pevci. 13.30 Kulturni obzornik. 13.40 Pestra glasba. 14.00 Poročila. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Beethoven: Koncert za klavir št. 1. 19.45 Poročila. 20.02 Sola in vzgoja. 21.20 Ritmična glasba za dva klavirja. 21.30 Koncert violinista prof. Karla Sancina. 22.00 Čajkovski: Simfonija št. 4. 23.15 Poročila.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 11.00 Solska oddaja. 17.30 Plesna čajanka. 18.00 Prenos iz Avditorija. 19.30 Sportne vesti. 20.30 Pesmi. 21.00 Radijska igra v petih dejanjih.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Lahka slovenska orkestralna glasba. 12.30 Poročila. 12.40 Zabavna glasba. 13.15 Pester spored orkestralna in solistične lahke glasbe. 14.10 Popoldanski koncert. 15.00 Poročila. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Zeleli ste — poslušajte! 17.10 V valčkovem ritmu. 18.00 Umetne pesmi poje moški zbor «Slava Klavora». 18.40 Dueta ruskih avtorjev pojeta Nada Vidmarjeva in Bogdana Stritarjeva. 19.30 Poročila. 19.40 Zabavna glasba. 20.00 Vlado Habjan: Zemlja (radijska igra). 22.00 Poročila. 22.20 Risto Savin: Klavirski trio št. 2 v d-molu.

UNIV. PROF. DR. VIKTOR NOVAK: **MAGNUM CRIMEN**

VATIKANSKA POLITIKA DO JUGOSLOVANOV POD ITALIJO

VIII

Vse to so fašistični vzori, vse to so bili borci in — kar je važno — ljudje, ki so sovražili, in od katerih so nekateri povsem zasluženo prišli s prestola sv. Petra v zbor nebeških svetnikov. Prav zato se je cerkev obdržala dva tisoč let, trdi ta fašist, ker je imela v svojem vodstvu «sovražeče». Zaradi tega se mora tudi fašizem učiti v tej šoli nepomirljivosti in sovraštva. Zaradi tega se mora mlada generacija v prvi vrsti prežeti s tem duhom, če hoče postati vojska nove religije.

Mussolini in njegovi verni teologi so na ta način navajali k mržnji in duhovno oboroževali fašistične organizacije in generacije mladine za vojno, ki naj bi uresničila sen velikega imperija, sen obnove rimskega cesarstva. Že tedaj so bile v načrtu Abesinija, Albanija, Grčija in Jugoslavija. Že tedaj so se risale oblike bodoče fašistične imperialistične vojne, kajti medtem ko je ves svet razpravljal o razorožitvi in iskal mir, je Mussolini 7.7.1932. v «Il Giornale d'Italia» govoril o miru in vojni in ugotovil, da fašizem ne verjame ne v možnost ne v koristnost svetovnega miru. Zato fašizem odklanja pacifizem, o katerem je, seveda kot o *pax romana*, sanjal Pij XI. od prvega trenutka ko je stopil na oblast.

Vojna zahteva največji napor vseh ljudskih sil in daje pečat plemenitosti narodom, ki si upajo zagaziti v vojno. *(«Starokatolik» 1932. št. 8-9,3).*

S tem evangelijem italijanskega fašizma, v katerem sta mržnja in vojna osnovni potezi, je Mussolini pripravljal svoje množice za abesinsko vojno. V tem je bil Mussolini dosleden vse od prve svetovne vojne, ko je zapustil socialiste in začel propagirati ter izvajati princip moči in nasilja proti principu pravice. Zato je bil Mussolini po prvi svetovni vojni najbolj vnet slavitelj vojne kot fašistične doktrine, s katero je opravičeval težnje Italije za obnovo rimskega imperija. Njegova svojstva so bila antipacifizem in imperializem.

Mussolini je bil pripravljen na prvi skok v veliki rimski imperij. 5. septembra 1935., točno na dan, ko je pričelo Društvo narodov razpravljati o abesinskem vprašanju, je bil v Teramu nacionalni evharistični kongres, na katerem je bilo poleg papeževega legata še 19 nadškofov in 57 škofov. V demonstracijah prot odločbam Društva narodov se je evharistični kongres izrekel za pripravljeno agresijo in izglasoval poslanico Mussoliniju, v kateri je bilo rečeno: «*Katoliška Italija moli za rastočo veličino ljubljene domovine, ki jo je utrdila vaša vlada*» *(G. Salvemini, Il Vaticano e il fascismo, 8)*. Medtem je tudi sam Pij XI, kakor se pač spodobi patriotu, sanjal o uresničenju imperija in sekundiral Mussoliniju v abesinski vojni. Ob mednarodnem kongresu bolničark v Rimu v drugi polovici avgusta 1935, je papež sprejel v avdienci udeleženke kongresa ter jim obrazložil svoje stališče do vojne. V govoru je očitno namigoval tudi na nevarnost vojne med Italijo in Abesinijo.

Že ob sami misli na vojno se je papež zgrozil ob strahotah, ki so z vojno povezane. «Vidimo, da v inozemstvu že govorijo o osvajalni in napadalni vojni. *To je predpostavka, na kateri se mi nočemo niti ustavljati, predpostavka, ki zanaša zmedo*. Napadalna vojna bi bila očitno nepravična vojna.. Mi ne moremo misliti na nepravično vojno, ne moremo dopuščati takšne možnosti, ne da bi jo odločno odklonili. Mi ne verjamemo in nočemo verjeti v nepravično vojno. Z druge strani pa se govori v Italiji, da bi šlo za pravično vojno, *ker je obrambna vojna za zajamčenje meja proti neprestanim napadom, vojna, potrebna za ekspanzijo prebivalstva, ki se iz dneva v dan veča, vojna, podvzeta, da se zavaruje ali zaščiti materialna sigurnost neke dežele, taka vojna je sama po sebi opravičena*. Nekaj se nam zdi nedvomno dejstvo in to je potreba ekspanzije, s katero je treba računati, in da ima pravica do obrambe svoje meje in mere, na katere je treba paziti, da bi obramba ne postala krivična. *(Sv. oče papež proti vojni. «Glasnik Beogradske nadbiskupi je» 1935, št. 36)*. Kljub kasnejši odločitvi, da je Italija napadalec in da je vojna osvajalna, se je papež Pij XI., v opravičilo svojega italijanskega patriotizma, postavil na stališče, da je vojna Italije proti Abesiniji osvajalna samo kot hipoteza, dejansko pa da je pravična in kot taka po načelih katoliške cerkve, ki se naslanjajo na misli sv. Avgustina, opravičena in dopustna.

In Mussolini tudi ni čakal drugega, nego da mu papež definira, kakšna vojna je dopustna, kajti v svoji organizaciji je imel vse, kar je Pij XI. predvidel kot dopustno za tako vojno, ako bi je celo ne blagoslovil; t. j. obramba, zavarovanje meja in potreba po ekspanziji prebivalstva, ki se iz dneva v dan veča, ter končno materialna gotovost neke države. Zato pravi Salvemini povsem opravičeno, da so ti argumenti Pija XI. neposredno pred izbruhom italijansko-abesinske vojne popolnoma enaki kot argumenti fašistične propagande, vodene za to fašistično vojno že od leta 1933. *(G. Salvemini, Il Vaticano e il fascismo, 9)*. Medtem ko je 7. septembra Društvo narodov med največjim razburjenjem razpravljalo o tem vprašanju, je papež ponovno govoril in pozval, naj se moli za mir, izrazil, pa je željo, da bi «*upanja, pravice in potrebe italijanskega naroda bile zadovoljene, priznane in zajamčena naravno s pravico in mirom*» *(G. Salvemini e il fascismo, 9)*. Naslednji dan je Mussolini izjavil, da tudi italijanski narod ljubi mir, ki bi ga spremljala pravica, toda 3. okt. 1935 je brez vojne napovedi pričel z vojaškimi operacijami. Akoravno je Zveza narodov obsodila Italijo kot napadalca, je bila katoliška cerkev na strani napadalca, ki je v imenu ukinjenja suženjstva prinašal črnemu svetu novo in strašnejše -- fašistično suženjstvo.

Medtem pa se s prvim rimskim svečenikom nikakor ni skladal znani šef bivše italijanske klerikalne strake v emigraciji, don Sturzo. V svoji antifašistični razgledanosti je bil don Sturzo mnogo bliže resnici kakor nezmotljivi tolmač evangelija. V neki svoji izjavi je poudaril, da je «vojna v Afriki poslednje nasilje Mussolinija nad Italijo.. Naj bo potek vojnih operacij kakršen koli, afriška vojna se bo zaključila s propastjo za našo državo, z obsodbo brez priziva za režim, ki je izzval to vojno...» *(«Istra», Zagreb 10.4.1936).*

Za to osvajalno in najbolj surovo vojno, v kateri so bili uporabljeni plini, ki se jih je moral Badoglio poslužiti, da zlomi junaški odpor neoboroženega naroda, se je nadvse soglasno zavzela vsa hierarhija italijanske katoliške cerkve. Kardinali, nadškofi in škofi so tekmovali ne le, da bi z govori in z zlatom pomagali zavzet Abesinijo nego tudi, da bi s pomočjo znamenitih čudodelnih svetih slik pripravili zmagonosni pohod v imperij. Na vse strani so blagoslavljali orožje, zastave, vojake, ladje, topove, letala itd., itd. Salvemini je naštel 7 kardinalov, 29 nadškofov in 61 škofov, ki so se z vsemi močmi zavzeli za to napadalno italijansko vojno.

Govoreč v prisotnosti Mussolinija, se je škof iz Civita Castellana 8. dec. 1935 zahvalil bogu, ker mu je «*dopustil videti epske dni, ki so posvetili našo enotnost in našo vero*» *(G. Salmevini, Il Vaticano e il fascismo, 8).*

Škof iz Nocera Umbra, mons. N. Cola, je v pastirskem pismu posredoval svoje misli vernikom in poudaril, da «*kot italijanski državljan meni, da je ta vojna pravična in sveta za obrambo življenjskega dela domovine in sicer naših kolonij, kakor tudi za obrambo neogibne potrebe po ekspanziji naše energije. Mi računamo, da je ta vojna pravična in sveta tudi zaradi uveljavljenja naše pravice do civilizacije, ki nam je bila priznana s stoletno tradicijo pesnikov, umetnikov, junakov, svetnikov, mornarjev in raziskovalcev*».

Goriški nadškof Margotti, fašistični naslednik Slovenca Frana Sedeja, je ukazal, naj v vseh cerkvah njegove škofije v Julijski krajini molijo za zmago italijanskega orožja in za zmago proti sankcijam, ki jih je Društvo narodov odredilo proti napadalcu. Še več, mons. Margotti je ravno na dan pete obletnice tragične Sedejeve smrti poslal tajniku goriškega fašija svojo zlato verižico in zlat vatikanski kovanec kot darilo za podaljšanje vojne v Abesiniji, ki ni hotela potekati tako pravično in sveto, kakor so si zamišljali napadalci. Kajpada mons. Margotti tudi ob tej priliki ni pozabil blagosloviti goriškega fašističnega tajnika «in vse člane organizacije, ki so mu podrejeni». *(«Istra», 3.12.1935).*

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIČ. — Odg. urednik STANISLAV RENKO. — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din — Tiska Tiskarski zavod ZTT. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32, Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900 polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. — Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 2009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90332-7 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST.